

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

Rapport for året 2021-2022

Kolofon

Utførende institusjon (institusjonen er ansvarlig for innholdet i rapporten)

Miljødirektoratet

Oppdragstakers prosjektansvarlig

Kjersti Solvoll

Kontaktperson i Miljødirektoratet

Jon Lasse Bratli

M-nummer

År

Sidetall

Miljødirektoratets
kontraktsnummer

M-2320 I

2022

52

-

Utgiver

Sekretariat for Oslofjordrådet

Prosjektet er finansiert av

Klima- og miljødepartementet

Redaktør

Henriette Givskud

Tittel – norsk

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden. Rapport for året 2021-2022

Sammendrag

Tiltaksgjennomføring for flere av innsatsområdene har fått et løft dette første året av planperioden, spesielt er det gjort mye for å styrke virkemiddelsiden for jordbruk og avløp i inneværende år. Det er langt frem til at alle nødvendige tiltak er gjennomført. Det er også et stort gap mellom dagens tilstand og de ambisiøse miljømålene som Stortinget har satt, og som alle sektorer skal følge opp. Det er viktig å prioritere kraftfulle tiltak som er direkte knyttet til forbedring av miljøtilstanden i fjorden på dette tidspunktet i planperioden. Dette gjelder særlig tre forhold; Utslippsreduksjoner, redusert utbygging i strandsonen og en restriktiv fiskeriforvaltning. Årets rapportering viser at budskap om supplering og forsterking ikke er tilstrekkelig ivaretatt av alle fageter, og det er viktig at dette følges opp særskilt i det videre arbeidet.

4 emneord

Oslofjordplan, tiltak, innsatsområder og
rapportering

Innhold

1. Bakgrunn	5
1.1 Regjeringens plan.....	5
1.2 Etablering av Oslofjordrådet	6
1.3 Miljødirektoratet som sekretariat	6
2. Miljødirektoratets arbeid	7
2.1 Tiltakskort.....	7
2.2 Rapportering.....	7
3. Gjennomføring per innsatsområde	8
3.1 Innsatsområde 1 – Utslipp fra kom. avløp, og avløp i spredt bebyggelse	8
3.1.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	9
3.1.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	9
3.1.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 1.....	11
3.2 Innsatsområde 2 – Redusere arealavrenning fra jordbruket.....	12
3.2.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	12
3.2.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	13
3.2.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 2.....	15
3.3 Innsatsområde 3 – Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forøpling.....	16
3.3.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	17
3.3.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	17
3.3.3 Annet.....	17
3.3.4 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 3	18
3.4 Innsatsområde 4 – Ivareta sårbare arter og utvalgte naturtyper	18
3.4.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	18
3.4.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	19
3.4.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 4	19
3.5 Innsatsområde 5 – Restaurering av naturverdier	20
3.5.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	20
3.5.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	21
3.5.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 5	21
3.6 Innsatsområde 6 – Friluftsliv	21
3.6.1 Bedre allmennhetens tilgang i strandsonen	21
3.6.2 Opprettholde og styrke attraktiviteten til viktige områder	22

3.6.3 Bidra til at friluftslivsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper	24
3.7 Innsatsområde 7 – Tverrgående tiltak.....	25
3.7.1 Generelt om tiltakskort og rapportering	25
3.7.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak.....	26
3.7.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 7	26
4. Oppsummering og konklusjon	26
4.1 Rapportering	26
4.2 Redusere tilførsler av næringsstoffer og partikler til fjorden	27
4.3 Miljøgifter og marin forøpling	28
4.4 Ivareta arter og naturtyper	28
4.5 Friluftsliv og arealplan	29
4.6 Avsluttende bemerkninger	29
5. Andre kommentarer	30
Vedlegg 1 – Tabeller fra rapportering sommeren 2022	32

1. Bakgrunn

Regjeringen ønsker at Oslofjorden skal være ren, rik og tilgjengelig for alle. Oslofjorden er i utgangspunktet en av Norges mest artsrike fjorder, men mange steder står det dårlig til med miljøet, og mange dyre- og plantegrupper viser en dårlig tilstand med en negativ utvikling. Allmennhetens tilgang til strandsonen er i tillegg sterkt begrenset som følge av stor nedbygging og privatisering. Det bor i dag 1,6 millioner mennesker i de 26 kystkommunene, noe som er en fordobling siden tidlig 90-tallet. I alt er det 118 kommuner som ligger i nedbørsfeltet til fjorden. Det er forventet en befolkningsøkning til om lag 2 millioner mennesker i kystkommunene i 2050, og presset vil øke ytterligere som et resultat av dette.

Etter et representantforslag fra Venstre, med påfølgende anmodningsvedtak fra et samlet Storting våren 2018, ble regjeringen bedt om å legge frem en helhetlig plan for Oslofjorden. Miljødirektoratet arrangerte en innspillskonferanse om Oslofjorden høsten 2018, og ble vinteren 2019 bedt av Klima- og miljødepartementet om å lage et *Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden*. Miljødirektoratet samarbeidet med en rekke andre direktorater, og overleverte forslaget til plan til daværende klima- og miljøminister 2. desember 2019. Forslagene til miljøtiltak har i stor grad blitt videreført i regjeringens plan, i tillegg har regjeringen også lagt til enkelte nye tiltak. Regjeringens plan ble lagt fram 30. mars i 2021.

Hovedbudskapet da daværende klima- og miljøminister la fram regjeringens helhetlige plan for Oslofjorden, var at arbeidet med fjorden må "samordnes, suppleres og forsterkes". Hurdalsplattformen sier i tillegg at Oslofjordplanen skal følges opp raskt, og nevner spesielt tiltak innen avløp, jordbruk, båtseptik og fiskeriforvaltning.

1.1 Regjeringens plan

Regjeringens plan tok utgangspunkt i miljøtilstanden i vannforekomstene i Oslofjorden og omkringliggende arealer, som har betydning for denne tilstanden. De samlede påvirkningene er vurdert, og det er vurdert hvordan både miljøformål og andre samfunnsformål kan forenes. Planen understreker at det er viktig at alle sektorer og myndigheter som har virkemidler, eller som påvirker økosystemet, blir involvert. Målet med planen er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal bli restaurert, at et aktivt friluftsliv skal bli fremmet, og at naturmangfoldet i fjorden skal bli ivarettatt.

Planen har et virkeområde som omfatter sjø- og kystområder fra svenskegrensen til fylkesgrensen mot Agder, og ut til grensen for forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak. For friluftsliv og arealbruk er virkeområdet avgrenset til å gjelde sjøområdene, og hundremetersbeltet i strandsonen. Når det gjelder forurensning, så er gjeldende virkeområde hele nedbørfeltet inkludert både små og store elver, dvs. nesten hele Østlandsområdet fra Røros i nord til grensen mot Sverige i sørøst, og til grensen mot Agder i vest.

1.2 Etablering av Oslofjordrådet

Et av tiltakene i regjeringens plan var å etablere et Oslofjordråd. Hensikten med rådet er å sikre lokal- og regional forankring og fremdrift av tiltaksplanen. Videre skal rådet fungere som en samordningsarena. Deltakerne i Oslofjordrådet består av fylkesordførere, og et utvalg av ordførere i tilknytning til Oslofjorden. Fylkesmiljøvernssjefene hos Statsforvalterne på begge sider av fjorden, og direktør for Oslofjorden friluftsråd er også medlemmer i rådet. Rådet blir ledet av klima- og miljøministeren

Rådet skal samles hvert år i hvert fall frem til 2026 for å utveksle erfaringer, og for å vurdere status og fremdrift for de ulike tiltakene. Rådet skal fungere som en "revisor" for gjennomføring av tiltakene listet opp i Oslofjordplanen.

Oslofjordrådet ble konstituert 24. august i 2021, i et eget møte, og hadde i tillegg ekstraordinære rådsmøter 14. februar 2022 (digitalt) og 13. mai 2022, sistnevnte med befaring på Vestfjorden Avløpsselskap (VEAS). Hensikten med ekstramøtene var å understreke hvor viktig det er at alle sektorer må følge opp tiltak innenfor sitt ansvarsområde, samt å gi faglig påfyll.

1.3 Miljødirektoratet som sekretariat

I forbindelse med etablering av Oslofjordrådet, besluttet Klima- og miljødepartementet at Miljødirektoratet skal lede et sekretariat for å koordinere tiltaksgjennomføringen. Hvert annet år skal Miljødirektoratet rapportere på status for fremdrift av de 63 (tekniske tiltak) + 19 (kunnskapstiltak) tiltakene til Oslofjordrådet. Dette skjer første gang høsten 2022.

For å kunne følge opp kommunene og deres sektoransvar, har i tillegg statsforvalterembetene på begge sider av fjorden representanter inn i sekretariatet. En egen ressursgruppe i Miljødirektoratet med fagpersoner innen de enkelte innsatsområder har også bidratt til utarbeidelsen av denne rapporten.

Sekretariatet består av:

Jon Lasse Bratli (sekretariatsleder), Miljødirektoratet

Henriette Givskud (redaktør), Miljødirektoratet

Eyvor Kristin Aas, Miljødirektoratet

Håvard Hornnæs, Statsforvalteren i Oslo og Viken

Gunnar Kleven, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (til april 2022)

Sigrun Børresen, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (fra april 2022)

2. Miljødirektoratets arbeid

2.1 Tiltakskort

For å konkretisere de ulike tiltakene, hvilken prosess tiltaket skal undergå, inkludert hvem som gjør hva og når, ble det innført såkalte "tiltakskort" for hvert av de 63 + 19 tiltakene. Miljødirektoratet sendte ut informasjon om dette i eget brev høsten 2021, og anmodet alle relevante myndigheter om å fylle ut tiltakskort for hvert tiltak de har ansvar for innen en angitt tidsfrist. Våren 2022 sendte Miljødirektoratet ut nytt brev om purring på utfylling av tiltakskort, og ba samtidig om rapportering på fremdriften av de enkelte tiltakene i et eget skjema (excelark).

2.2 Rapportering

Underveis i perioden 2021-22, har Miljødirektoratet og statsforvalterne hatt en rekke møter både internt og eksternt (kommuner og andre direktorater) for å koordinere oppfølging av tiltak, men også for å motivere til gjennomføring av tiltak, og til å fylle ut tiltakskort. Informasjonen i tiltakskortene er rapportert, og dataene er sammenstilt og presentert i denne rapporten. Resultatene er sortert i hht. de enkelte innsatsområdene i selve planen. Sekretariatet har vurdert hvor langt gjennomføring av tiltakene har kommet, og status for å nå miljømålene Stortinget har satt innen 2026. Dette er sekretariatets vurderinger, og ikke noe som andre fageter nødvendigvis står inne for.

Et utkast til rapport ble sendt for utsjekk av feil og mangler til ulike direktorater, fylkeskommuner og statsforvaltere i perioden 1. juli til 9. august 2022. Innkomne kommentarer er innarbeidet i rapporten. Rapporten ble oversendt Oslofjordrådet 26. august 2022.

For å understreke viktigheten, og for å begrense omfanget rapporten, er alle tiltak kun omtalt for innsatsområde 1 og 2. Mer detaljer om rapportering på alle tiltak for de resterende innsatsområdene finnes i rapportens vedlegg.

Rapportering fra de 118 kommunene inngår ikke i rapportens vedlegg, dette på grunn av at vedlegget da ville blitt for omfattende.

3. Gjennomføring per innsatsområde

3.1 Innsatsområde 1 – Redusere utslipp fra kommunalt avløp, og avløp i spredt bebyggelse

Utslipp fra avløpsanlegg er regulert gjennom forurensningsforskriften, og det er størrelsen på utslippet og tettbebyggelsen som avgjør hvilket regelverk som gjelder, og hvem som er ansvarlig myndighet. For små og mellomstore utslipp er kommunene selv myndighet. For større utslipp er statsforvalteren myndighet. Reguleringen skal også ivareta Norges forpliktelser til å oppfylle EUs avløpsdirektiv.

Det er identifisert et betydelig etterslep i oppfyllelsen av avløpsdirektivet, forurensningsforskriften og vannforskriften. Strengere håndheving av eksisterende krav i regelverket for utslipp av kommunalt avløpsvann, og avløpsvann fra spredt bebyggelse er derfor nødvendig. I tillegg er det behov for mer og bedre rensing av avløpsvannet, som både skal bidra til bedre etterlevelse av avløpsdirektivet, og til god vannkvalitet i Oslofjorden i tråd med vannforskriftens mål, og Regjeringens tiltaksplan for Oslofjorden.

Også utslipp av urensset avløpsvann fra lekkasjer på avløpsnett, og utslipp fra overløp, er identifisert som noen av de største utfordringene innenfor nedbørsfeltet til Oslofjorden. Dette skyldes både manglende rensekapasitet ved renseanleggene, og behov for utbedring av ledningsnett. I indre del av Oslofjorden er avrenning fra tette flater (overvann fra gater og veier) også en særskilt utfordring, både som tilførselsvei for forurensning til fjorden, og som merbelastning av renseanlegg, der denne avrenningen havner i det kommunale avløpssystemet.

I tillegg er det behov for å stramme inn regelverket for utslipp av kloakk fra fritids- og småbåter (båtseptik). Dette innebærer blant annet etablering av et tilstrekkelig antall mottaksanlegg for båtseptik i dette fjordområdet.

3.1.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 1 omfatter 7 tekniske tiltak, og 2 tiltak som gjelder kunnskapsinnhenting. Alle statlige og regionale myndigheter har levert tiltakskort. De fleste har også rapportert.

Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold (tiltak T4). Av til sammen 118 kommuner som er inkludert i Oslofjordplanen, er rapporteringen fra de 26 kystkommunene mest komplett. Lavest utfylling og rapporteringsandel står de 44 kommunene i Innlandet fylke for, hvor kun 21 av disse har fylt ut tiltakskort og enda færre rapportert. Tabellen under viser prosentvis andel kommuner som har levert inn utfylte tiltakskort, og som har rapportert hvordan tiltakene har blitt fulgt opp (tabell 1).

Tabell 1 – Andel kommuner som har fylt ut tiltakskort og rapportert på tiltak (basert på tall per 22. august 2022)

Kommuner	Tiltakskort	Rapportering
Alle kommunene (til sammen 118)	72 %	46 %
Kystkommunene (til sammen 26)	96 %	84 %
Innlandet (44 kommuner)	52 %	21 %
Oslo og Viken (52 kommuner)	83 %	59 %
Vestfold og Telemark (22 kommuner)	86 %	68 %

3.1.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

3.1.2.1 Utslipp fra renseanlegg (tiltak T1 og T4)

Miljødirektoratet har i 2021/22 særskilt vurdert behovet for strengere krav til håndtering av utslipp av kommunalt avløpsvann fra de største tettbebyggelsene med utslipp til Oslofjordens nedbørsfelt, og hvordan dette best kan gjennomføres. Rammebetingelser for gjennomføring av krav til nitrogenfjerning ble kommentert til statsforvaltere og kommuner i brev av 13. mai 2022. Miljødirektoratet har også avgjort en klagesak som omhandlet vedtak om nitrogenfjerning i Moss. Klagen ble ikke tatt til følge.

Miljødirektoratet ser på Ytre Oslofjord som én resipient. Av den grunn er statsforvalterne innenfor hele nedbørsfeltet til fjorden bedt om å vurdere krav om nitrogenfjerning for omfattende tettbebyggelser, der de har juridisk grunnlag for å stille skjerpede krav.

Statsforvalterne er godt i gang med å innhente beslutningsgrunnlag for å revidere utslippstillatelser etter kap. 14 i forurensningsforskriften. Arbeidet er tidkrevende, og det vil ta tid å revidere alle aktuelle tillatelser. Nye tillatelser tar utgangspunkt i ny mal fra Miljødirektoratet som i større grad enn tidligere legger vekt på å stille krav om bindende planer for å utbedre eksisterende avløpssystem. Statsforvalteren i Oslo og Viken har særskilt

bedt om oppdatert rapportering av overløpsdata, noe som kan være av stor betydning for å bedre oversikten over utslipp av urensset avløpsvann.

Å skape større forståelse blant kommuneledere om deres forpliktelser til å sørge for at det finnes et godt avløpssystem, for eksempel i forbindelse med vekst i næringsaktivitet og/eller økt antall innbyggere, har vist seg å være svært viktig for å initiere økt oppfølging på avløpsområdet, og sikre tilstrekkelige avløpssystemer. Høsten 2021 ledet Miljødirektoratet en landsomfattende tilsynsaksjon sammen med statsforvalterne for utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser. Aksjonen bekreftet behovet for mer dialog og ansvarliggjøring av kommunens ledelse.

Miljødirektoratet leverte i juni 2021 et forslag til oppdatert rundskriv for bruk av innsigelser etter plan- og bygningsloven til KLD. Dette rundskrivet skal bidra til mer forutsigbare rammebetingelser for etablering av infrastruktur på avløpsområdet i utbyggingssaker, og forebygge at dagens etterslep på avløpsområdet blir ytterligere forsterket.

3.1.2.2 Overvann og påslipp (tiltak T2 og T3)

Mengden overvann og annet fremmedvann som blir tilført avløpsnettets må reduseres. Gjennom nye tillatelser til utslipp av kommunalt avløpsvann vil statsforvalterne stille strengere krav til kommunale tiltaksplaner for å redusere mengden overvann og annet fremmedvann til avløpsnettets. I hovedsak bør overvann derfor håndteres separat fra sanitært avløpsvann, enten i separat ledningsnett eller i naturbaserte løsninger. I de tilfeller overvann fra veier er forurensset av blant annet oljeforbindelser, metaller, organiske miljøgifter og mikroplast, må overvannet som et minimum passere gjennom et sandfang før vannet går ut til resipient

For at sandfang skal opprettholde sin funksjon må de følges opp regelmessig. Statens vegvesen (SVV) har derfor startet en intern dialog om tettere oppfølging av driftskontrakter for oppfølging av avrenning fra veier som staten har ansvaret for. SVV har også hatt kontakt med noen vannområder om videre oppfølging, og vil fortsette dette arbeidet høsten 2022. Resultatene ventes i 2023. Det er ikke rapportert på hvordan avrenning fra vei håndteres av andre veieiere (fylkeskommuner og kommuner) innenfor deres ansvarsområde.

En type påslipp som må håndteres separat, er økt utslipp av radioaktivt avfall som følge av behandlinger på sykehus. Sykehusene slipper sitt vann inn på det kommunale avløpsnettets, og utslippene derfra kan også påvirke miljøtilstanden i Oslofjorden. Et pilotprosjekt utført på oppdrag fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) i januar 2022, viste flere radioaktive stoffer brukt i nukleærmedisin i det rensede vannet. På bakgrunn av dette

prosjektet, har DSA satt ut et oppdrag til NIVA og NMBU for å gjøre en kartlegging av radioaktive stoffer i Oslofjorden sommeren 2022.

3.1.2.3 Tilsyn (tiltak T7)

Tilsyn er nødvendig for å sikre at avløpsanlegg- og systemer driftes og vedlikeholdes i samsvar med kravene. Statsforvalteren fører tilsyn med utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser, mens kommunene har ansvaret for å føre tilsyn med utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser, og avløp fra spredt bebyggelse.

Statsforvalteren følger opp årlige tilsynsplaner som blir utarbeidet av Miljødirektoratet. Alle de tre Statsforvalterne rapporterer å være i rute med dette arbeidet. Miljødirektoratet skal i tillegg å sette i gang en samordna tilsynsaksjon for Oslofjorden i samarbeid med Statsforvalterne i perioden 2023-2025. For å styrke tilsynsarbeidet har Statsforvalteren i Vestfold og Telemark fått midler til å ansette en person som skal jobbe spesielt med dette tema i en avgrenset periode.

Kommunene kan selv velge å føre tilsyn med mindre anlegg, men har ofte ikke kapasitet til dette. Noen kommuner har inngått samarbeid om interkommunale enheter som fører tilsyn med de mindre anleggene.

3.1.2.4 Båtseptik (tiltak T5 og T6)

Oslofjordplanen har også et mål om å redusere eller stanse utslipp av septik fra småbåter. Det fordrer to typer tiltak: Det må legges til rette for nok stasjoner for tømming av septik, og tømming direkte til fjorden må gjøres ulovlig gjennom forskrift.

Klima- og miljødepartementet har sendt oppdrag til Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet om å utrede forskrift om forbud mot tømming av båtseptik i Oslofjorden med frist for tilbakemelding innen utgangen av 2022. I tillegg jobbes det med å legge til rette for flere tømmestasjoner, og Statsforvalterne sender brev om dette til alle kystkommuner i Oslofjorden sensommeren 2022.

3.1.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 1

Sekretariatet mener at dette er et av de viktigste innsatsområdene for å oppnå ønsket bedring i Oslofjorden. Det er behov for bedre rensing av avløpsvann, og ikke minst må ledningsnettet forbedres slik at avløpsvannet transporteres til renseanleggene. Utslipp fra mindre renseanlegg, og ikke minst båtseptik må også begrenses. Videre anbefaler

sekretariatet at også andre veieiere, herunder fylkeskommuner og kommuner, følger opp tiltak T3 om *tømmerutiner for sandfang*, innenfor deres ansvarsområde i tiden fremover. Sekretariatet bemerker at det er få kommuner i Innlandet som har fylt ut tiltakskort, og enda færre som har rapportert på tiltak.

3.2 Innsatsområde 2 – Redusere arealavrenning fra jordbruket

I de regionale vannforvaltningsplanene er jordbruk rangert med middels eller stor påvirkning fra mange vannområder som drenerer til Oslofjorden. Både overflateavrenning, grøfteavrenning, og erosjon i bekkekanter gir negative konsekvenser for livet i Oslofjorden. Det medfører tilførsel av næringssalter som nitrogen og fosfor, organisk materiale og partikler til fjorden, og bidrar dermed til økt sedimentasjon, formørking, redusert siktedyp, og økt innslag av trådalger. Det blir også økt frekvens og omfang på oppblomstringer av blågrønnalger (cyanobakterier) i vannmassene. For å nå miljømålene i vannforvaltningsplanene, og målene i Oslofjordplanen er det behov for å målrette innsatsen, og øke omfanget av tiltakene som reduserer tilførsler fra jordbruk.

3.2.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 2 omfatter 8 tekniske tiltak, og 5 tiltak som gjelder kunnskapsinnhenting. Mange myndigheter har virkemidler og eierskap til tiltakene som presenteres i dette innsatsområde. Tiltakskortene viser at det allerede blir gjennomført mange tiltak, og at innsatsen øker innenfor mange av disse områdene. Nye tiltak vil også starte opp.

Alle statlige og regionale myndigheter har rapportert på alle sine tiltak, men kun 45 % av kommunene har rapportert (tiltak T14). Blant de 26 kystkommunene, er det 5 som ikke har rapportert på dette innsatsområdet. Lavest utfylling og rapporteringsandel står de 44 kommunene i Innlandet fylke for, hvor kun 47 % av disse har fylt ut tiltakskort og enda færre rapportert. Tabellen under viser prosentvis andel kommuner som har levert inn utfylte tiltakskort, og som har rapportert hvordan tiltakene har blitt fulgt opp (tabell 2).

Tabell 2 – Andel kommuner som har fylt ut tiltakskort og rapportert på tiltak (basert på tall per 18. august 2022)

Kommuner	Tiltakskort	Rapportering
Alle kommunene (til sammen 118)	69 %	45 %
Kystkommunene (til sammen 26)	100 %	88 %
Innlandet (44 kommuner)	47 %	20 %
Oslo og Viken (52 kommuner)	78 %	51 %
Vestfold og Telemark (22 kommuner)	90 %	81 %

3.2.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

3.2.2.1 Miljøkrav i regionale forskrifter etter jordlova (tiltak T8)

Vurdering av innføring av regionale forskrifter med miljøkrav etter jordlova er et viktig tiltak innen dette innsatsområde. Forskriftene setter rammer for jordbruksdriften, og bidrar til at bøndene gjennomfører nødvendige tiltak for å redusere avrenning til vann. Regionale forskrifter omfatter i dag i deler av Oslo og Viken, og her har arbeidet med å forsterke eksisterende miljøkrav og utvide virkeområdet kommet langt. Forslag til ny forskrift har vært på høring, og skal vedtas innen utgangen av 2022. Forskriften skal bli gjeldende fra 2023. Statsforvalteren i Oslo og Viken (SFOV) vil i tillegg vurdere utvidelser av virkeområdet for arealer i tidligere Buskerud fylke. Statsforvalterne i Vestfold og Telemark (SFVT) og Innlandet (SFIN) har ikke slike forskrifter, men rapporterer at de vil starte arbeidet med utredninger (SFIN) og utarbeidelse (SFVT) av miljøkrav høsten 2022.

3.2.2.2 Forvaltning av RMP og SMIL (tiltak T9)

Regionalt miljøprogram (RMP) gir overordnede føringer for bruken av de økonomiske virkemidlene som Regionalt miljøtilskudd (RMP) og Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL). Virkemidlene kan blant annet brukes til å redusere avrenning fra jordbruksarealer, og fremme jordbrukets verdier som kulturlandskap. Gjennom RMP kan bønder få tilskudd som skal kompensere for utgifter og reduserte inntekter som skyldes gjennomføring av miljøtiltak.

Gjennom jordbruksavtalen 2022 har rammen for RMP økt med 70 mill. kroner, øremerket vannmiljøtiltak i fylkene rundt Oslofjorden. Dette kommer i tillegg til en generell økning på 115 mill. kroner til hele landet. Statsforvalteren administrerer RMP, og fastsetter forskrift med satser i hht. regional tildeling av midler. Kommunene fatter vedtak om RMP-tilskudd. I 2022 jobber Landbruksdirektoratet og statsforvalterne med revisjon av Nasjonalt- og Regionalt miljøprogram for perioden 2023-2026.

Den nasjonale rammen for SMIL-midler har økt med 23 mill. kroner gjennom jordbruksavtalen 2022, og Oslofjordkommunene vil få en større andel av denne økningen. Endelig avklaring er ikke gjort. Gjennom SMIL-tilskudd kan bønder og grunneiere blant annet søke om tilskudd til investeringer som reduserer avrenning og erosjon til vassdrag for eksempel fangdammer, hydrotekniske tiltak og kantsoner. SMIL-midlene forvaltes i tråd med nasjonale føringer. Kommunen fastsetter overordnede tiltaksstrategi/retningslinjer for prioritering av søknader i dialog med statsforvalteren og næringsorganisasjoner lokalt. Tiltaksstrategien/retningslinjene beskriver miljøutfordringene og prioritering av miljøtiltak. De lokale tiltaksstrategiene/retningslinjene skal vurderes i sammenheng med fylkets strategier i RMP. Det fremgår ikke om Oslofjorden er hensyntatt i kommunenes tiltaksstrategier/retningslinjer for tildeling av SMIL-midler i årets rapportering.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark rapporterer at alle kommunene har tiltak mot avrenning til vann som høyeste prioritet i perioden 2020-2022.

Det er viktig å understreke at RMP- og SMIL-tilskudd også brukes til andre relevante tiltak, eksempelvis er det viktig å *gjøre kulturlandskap langs Oslofjorden mer tilgjengelig for friluftsliv med tilrettelegging av turstier* (tiltak T39).

3.2.2.3 Revidere forskrift om gjødselvarer (tiltak T10)

Landbruks- og matdepartementet viser til at arbeidet med å revidere gjødselvarerforskriften har pågått i flere år. Arbeidet er i prosess hos departementene, og gjenstand for avklaringer mellom disse. Arbeidet er høyt prioritert.

3.2.2.4 Utvide det sårbare området for nitratdirektivet (tiltak T11)

Miljødirektoratet rapporterer at det er behov for å utvide det sårbare området slik at det også omfatter nedbørfeltene på vestsiden av fjorden. Dette tiltaket vil bli utredet i 2023.

3.2.2.5 Kantsoner langs vassdrag (tiltak T12, T13 og T14)

Velfungerende kantsoner langs vassdragene er viktige fordi de hindrer erosjon og graving i bekkekanter, og filtrerer partikler ut av overflatevann som kommer fra tilstøtende jordbruksareal. Kantsonene kan også fange opp næringssalter før de havner ut i vassdragene, i tillegg er de viktige for det biologiske mangfoldet i og langs vassdragene. Flere av tiltakene i dette innsatsområdet dreier seg om å styrke og ivareta kantsonene både ved restaurering/skjøtsel, tilsyn og kontroll.

NVE har ansvaret for å følge opp brudd på kantsoneregelverket i henhold til vannressursloven (tiltak T12). De behandler tips og bekymringsmeldinger fra kommuner og statsforvaltere, og følger opp med sanksjoner i form av krav om gjenoppretting og/eller overtredelsesgebyr der de finner det riktig. NVE rapporterer at det ikke er behandlet noen slike saker hittil i 2022, men i 2021 ble det fattet ett vedtak om overtredelsesgebyr, og ett vedtak om retting i avrenningsområdet til Oslofjorden. Det er mange brudd på regelverket som enten ikke blir innrapportert, eller som ikke fører til konsekvenser for tiltakshaver.

Når det gjelder tiltak som omhandler *bidrag til bedre restaurering og skjøtsel av bekkekanter og kantsoner* (tiltak T13) rapporterer Miljødirektoratet at restaurering og skjøtsel av kantsoner er prioritert i den nasjonale restaureringsstrategien. Denne type tiltak er også prioritert i søknader over KLDs tilskuddsordning til vannmiljøtiltak. Vi viser også til omtale av SMIL-midlene i kap. 3.2.2.2.

Kommunene har ansvar for å følge opp *forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket* (tiltak T14). I forskriften er det en bestemmelse om at tilskuddet skal avkortes

dersom jordbruksarealet ikke har en vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring. Kommunene rapporterer at de følger opp dette ved å informere om regelverket, og ved å gjennomføre kontroller. Noen kommuner skriver at de vil prioritere dette arbeidet i 2022, mens andre påpeker at det er en del av det generelle kontrollarbeidet.

3.2.2.6 Barrierer for økt oppslutning om vannmiljøtiltak (tiltak T15) og Erosjonsrisikokart (tiltak K7)

Landbruksdirektoratet har gitt NIBIO i oppdrag å se på barrierer og muligheter for økt oppslutning om vannmiljøtiltak. Rapporten som ble ferdigstilt våren 2022, viser at gårdbrukerne blir motivert av synlige eller målbare resultater av tiltak, og av å bevare jordressursene ved å motvirke erosjon. Økonomiske insentiver for å veie opp for økonomiske ulemper ved tiltak er viktige. Videre ble nye erosjonsrisikokart ferdigstilt i 2021.

3.2.2.7 GAP-prosjekt (tiltak K3) og skogbruk og avrenning (K5)

Når det gjelder tiltak om *innhenting av kunnskap om gapet mellom dagens nivå av utslipp av næringssalter, organisk stoff og jordpartikler, og mengden som må reduseres for å nå mål om god økologisk tilstand* (tiltak K3), så har et forprosjekt om dette blitt ferdigstilt 2021. Dette prosjektet blir videreført i 2022, og skal avsluttes i 2023.

Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet har fått i oppgave å *styrke kunnskapsgrunnlaget, herunder mer overvåking, om avrenning til Oslofjorden som følge av skogbruk og registrere påvirkninger i Vann-nett* (K5). Det er for 2022 bevilget midler til gjennomføring av prosjekter i Østfold og Innlandet for å forberede dette tiltaket, med tanke på å lage et opplegg for videre overvåking innenfor planperioden. Påvirkninger fra skog og skogsdrift har ikke vært prioritert i tidligere vannforvaltningsplaner, men vil nå få et høyere fokus.

3.2.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 2

Sekretariatet vurderer at det viktigste tiltaket innenfor dette innsatsområdet er å innføre regionale forskrifter med miljøkrav etter jordlova. Sekretariatet mener at det er svært viktig at også de andre fylkene i Oslofjordplanens nedbørfelt får regionale miljøkrav, slik at det gjøres tilstrekkelig innsats for å redusere avrenningen fra jordbruksarealene i alle fylkene (tiltak T8). Videre understreker sekretariatet at det er viktig at arbeid med å revidere gjødselvarselsforskriften fullføres, slik at avrenning av blant annet husdyrgjødsel blir strengere regulert, spesielt med hensyn til den kritiske situasjonen i Oslofjorden (tiltak T10). Sekretariatet er enig i at evt. utvidelse av nitratdirektivet bør følges opp fortløpende (tiltak T11). Sekretariatet oppfordrer kommunene til å prioritere vannmiljøtiltak som gagnar Oslofjorden særskilt i tildeling av SMIL-midler (tiltak T9).

Sekretariatet anbefaler at forvaltningen bør bli flinkere til å melde saker som gjelder brudd på vannressursloven § 11 om kantsoner til NVE, og at NVE bør vurdere å senke listen for hvilke brudd på regelverket som skal føre til sanksjoner (tiltak T12 og T13). For øvrig bemerker sekretariatet at kantsoner i dag blir regulert etter to lovverk, og av tre myndigheter. Det vil være en fordel om regelverket ble tydeliggjort, og at for eksempel en myndighet fikk hovedansvar både til dispensasjoner, tilsyn og sanksjoner etter § 11 i Vannressursloven. Det kan være en fordel om Statsforvalter får dette ansvaret, da de ofte er involvert i denne typer saker uansett.

For øvrig anbefaler sekretariatet at definisjonen av kantsonen etter jordlova bør måles fra jordekanten og innover, ikke fra normalvannstanden, slik dagens regelverk gjør. Dette med bakgrunn i at mange vassdrag har en skrånende bekkekant, som gjør at det kan pløyes helt ut til kanten. Kantsoner er også viktig for klimatilpasning, og sekretariatet anbefaler at dette temaet også blir fulgt opp i kommende arbeid med egen stortingsmelding om klimatilpasning.

Sekretariatet påpeker at kommunene gjennom planen for Oslofjorden har fått i oppdrag å øke tilsyn og oppfølging av krav (tiltak T14). Av den grunn er det ikke tilstrekkelig å fortsette med tidligere praksis, denne oppgaven må prioriteres opp i den enkelte kommune.

3.3 Innsatsområde 3 – Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning

Miljøgifter er kjemiske forbindelser som er svært lite nedbrytbare og hopper seg opp i organismer, og har alvorlige langtidsvirkninger for helse, eller er svært giftige for miljøet. Av den grunn er det et overordnet mål å stanse, og i mest mulig grad redusere utslipp av disse forbindelsene. Overvåkingsresultater viser en positiv utvikling der innhold av miljøgifter i naturen sakte, men sikkert går nedover. Likevel finnes det store områder i Oslofjorden der det fremdeles er svært høye konsentrasjoner av miljøgifter både i sjøbunnen og i vannlevende organismer, og Mattilsynet har fastsatt kostråd med advarsler om å spise fisk og skalldyr fra store deler av fjorden. Det er behov for et særlig fokus på disse områdene i tiden fremover.

Videre er det slik at miljøgifter i produkter lett havner i avløpsnettet, og videre ut i sjøen med avløpsvannet. Av den grunn er det viktig med strengere krav fra myndighetenes side, og større fokus på rens tiltak av avløpsvann og slam. Dette vil på sikt bidra til en reduksjon av miljøgifter, legemidler og mikroplast til miljøet.

Når det gjelder marin forsøpling, så er de største utfordringer knyttet til effektiv opprydding av marint avfall, og utfordringer knyttet til kartlegging av de viktigste kildene til denne forsøplingen. Resultater fra strandryddeaksjoner langs Oslofjorden de senere år viser at det er utfordrende å kartlegge kilder, men mye av avfallet utgjør typiske forbruksartikler og fiskerirelaterte produkter (Mepex 2020).

3.3.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 3 omfatter 5 tekniske tiltak, og 3 tiltak som gjelder kunnskapsinnhenting. Alle tiltakskortene er utfylt, men innhold og detaljeringsgrad varierer. Flere av tiltakene har i tillegg egen underinndeling relatert til ulike fysiske lokasjoner (Tiltak T16a og T16b, tiltak K9a, K9b, K9c), og har derfor egen oppfølging og fremdriftsplan. Dette innebærer at det i praksis er 11 tiltak som følges opp, og ikke 8 slik det fremgår i planen.

Alle tiltakene er rapportert i henhold til frist for dette, og alle tiltakene er påbegynt. Tiltak som gjelder *vurdere egen oppfølging av Frierfjorden* (tiltak T17) er ferdigstilt. Tiltakene som gjelder *kartlegging av kilder til marin forsøpling og mikroplast i Oslofjorden* (tiltak T18 og K10) er løpende oppgaver, og vil videreføres.

3.3.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Innsatsen økes nå i Moss, Bærum, Halden (Iddefjorden) og Kragerø med tanke på innhenting av kunnskap knyttet til utfordringer med forurenset sjøbunn, og planlegging av tiltak for å redusere denne påvirkningen. Når det gjelder egen oppfølgingsplan for Frierfjorden (tiltak T17), så har Miljødirektoratet i samråd med vannregionen og vannområdet, kommet til at dette ikke anbefales, og at dette best følges opp gjennom å styrke det etablerte vannforvaltningsarbeidet.

I 2021 startet Miljødirektoratet overvåking av mikroplast i bunnsediment, sedimentlevende dyr, blåskjell og sjøvann fra Oslofjorden som en del av et større prosjekt med varighet ut 2023. Videre pågår det en rekke tiltak, med mye samarbeid på tvers av berørte sektorer, for å redusere utfordringene med marin forsøpling. Arbeidet intensiveres, for eksempel har Fiskeridirektoratet i 2021 utarbeidet en handlingsplan mot marin forsøpling.

3.3.3 Annet

Arbeidet med å revidere tillatelser til virksomheter med utslipp til Oslofjorden blir prioritert både av Statsforvalterne og Miljødirektoratet i tiden fremover. Miljødirektoratet er myndighet for omtrent 65 bedrifter med utslipp til vann i nedbørfeltet til Oslofjorden. Flere av disse har nylig fått oppdatert tillatelse til forurensende virksomhet, og det pågår nå en

revisjon av tillatelsen for flere bedrifter. For mange av bedriftene betyr dette strengere utslippsgrenser.

I store deler av Oslofjorden er det være vanskelig å tillate nye eller økte utslipp fra industrien som følge av tilstanden i fjorden. Dette kommuniserer Miljødirektoratet i møter med den enkelte bedrift og med næringsorganisasjoner. Videre planlegges det gjennomføring av tilsynsaksjoner med særlig fokus på Oslofjorden i perioden 2023-25, og dette vil være et samarbeid mellom Miljødirektoratet og Statsforvalterne.

3.3.4 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 3

Tiltakene som beskrives i den helhetlige planen handler i stor grad om å rydde opp i gamle synder (miljøgifter) som over tid har hopet seg opp i sjøbunnen, samt rydde opp i marin forsøpling i fjorden. Sekretariatet understreker viktigheten av at utslippene av miljøgifter og plast også må reduseres, blant annet ved å revidere tillatelser til virksomheter med utslipp til Oslofjorden. Dette må bli prioritert både av statsforvalterne og Miljødirektoratet i tiden fremover. Det vil også være viktig å følge opp med egne tilsynsaksjoner med særlig fokus på virksomheter med utslipp til Oslofjorden. I tillegg må det ryddes opp i forurensset sjøbunn der sjøbunnen viser seg å være en kilde til spredning av miljøgifter. Videre må det arbeides for å finne gode løsninger for å redusere utslippene av mikroplast fra veier etc. Potensielle skadevirkninger fra bunnstoff fra både fritidsbåter og større fartøy bør få større oppmerksomhet, og behovet for bedre regulering vurderes.

3.4 Innsatsområde 4 – Ivareta sårbare arter, utvalgte naturtyper og kulturminner

Den samlede belastningen på økosystemene i Oslofjorden er betydelig. Noen arter og naturtyper blir lettere påvirket enn andre, og har i tillegg vært utsatt for høyt press over lang tid (eks. torskefisk). Av den grunn krever dette en særskilt oppfølging fra forvaltningens side. Videre er fremmede arter blant de største truslene mot biologisk mangfold, også i Oslofjorden, og det er viktig å gjennomføre tiltak for å hindre etablering og spredning av fremmede arter.

3.4.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 4 omfatter 10 tekniske tiltak, og 3 tiltak som gjelder kunnskapsinnhenting. Alle tiltakskortene for dette innsatsområdet fylt ut, og 92 % er rapportert for de tiltakene som ikke gjelder kommunene.

Tiltak som gjelder *utarbeidelse av tiltakskart for sårbare områder i Oslofjorden som verktøy for de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning* (tiltak T30) er kun fylt ut av Kystverket, men ikke de enkelte interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA) i Oslofjorden. Tiltakskort som gjelder *håndtering av skipsbegroing via IMO* (tiltak T29) er kun delvis fylt ut, og er ikke rapportert.

Når det gjelder tiltak om å sikre bløtbunnsområder og andre viktige naturforekomster i sjø (tiltak T24 og T25) er andel utfylte tiltakskort også høy (T24: 92 % og T25: 85 %). Detaljeringsgraden varierer en del fra kommune til kommune. Henholdsvis tre/fire kommuner har ikke fylt ut tiltakskort (T24/T25). Når det gjelder rapportering er denne andelen også høy (T24: 92 % og T25: 85 %). Rapporteringen viser at mange av kommunene enten er i prosess, eller allerede har etablert praksis, og hensyntar dette i sin arealplanlegging.

3.4.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

I Oslofjordplanen løftes spesielt arbeidet med å redusere påvirkning fra fiskerier, bedre tilsyn og kontroll, innsats mot fremmede arter, og mer aktiv bruk av plan- og bygningsloven frem som satsingsområder for å ivareta viktig natur. Fiskeridirektoratet vil i løpet av høsten 2022 gi en vurdering og anbefaling til Nærings- og fiskeridepartementet om fiskereguleringer i Oslofjorden, inklusive forhold omkring tråling. Alle kommunene ser ut til å ha et fokus på tiltak i strandsonen, og melder at de tar hensyn til naturtyper og arter gjennom aktiv bruk av lovverket. På fremmede arter er kunnskapsgrunnlaget forbedret.

Det er mange, og økende, aktiviteter knyttet til ulike tunnellprosjekter for veier, jernbane og drikkevann i Oslofjordområdet. Dette medfører store mengder overskuddsmasser av blant annet sprengstein, som mange steder brukes som utfylling i strandsonen der viktige marine naturtyper er lokalisert.

3.4.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 4

Sekretariatet peker på at store deler av strandsonen allerede er nedbygget i dette fjordområdet, og at ytterligere bit-for-bit påvirkning (eks. utfylling) av strandsonen samlet sett utgjør en uheldig belastning for fjorden. Sekretariatet mener at det er viktig at kommunene har et bevisst forhold til bruk av overskuddsmasser i for eksempel utfyllinger, spesielt der viktige bløtbunnsområder, og andre viktige marine naturtyper (T24 og T25) er lokalisert.

Sekretariatet bemerker at det er stor variasjon i hvordan kommunene har rapportert disse to tiltakene (T24 og T25), og at flere kommuner kun viser til gjeldende bestemmelser i kommuneplaner, uten at det sies noe om en mer systematisk tilnærming til dette.

Sekretariatet understreker at det er viktig at det gjøres en ytterligere vurdering av fiskeaktivitet i fjorden, herunder vurdering av trålingsaktiviteten.

3.5 Innsatsområde 5 – Restaurering av naturverdier

Årene 2021-2030 er utpekt som FNs tiår for restaurering av økosystemer, og Norge er forpliktet til å følge dette opp. Restaurering av natur dreier seg om å bidra til å gjenopprette naturlige prosesser og funksjoner i økosystemer som er blitt forringet, skadet eller ødelagt. Det finnes både aktive og passive former for naturrestaurering, og begge variantene av restaurering vil bidra til å fremskynde den naturlige gjenhenting. Det er samtidig viktig å jobbe med at de negative påvirkningene på naturen blir redusert.

For marine økosystemer i Norge er restaurering særlig blitt vurdert for ålegras, og for gytebekker for sjørørret. Marin restaurering er svært utfordrende med hensyn til å få kontroll over negative påvirkningsfaktorer. Restaureringstiltak vil imidlertid være et viktig tiltak knyttet til vassdragene i Oslofjordens nedbørfelt, eksempelvis vil etablering av kantsoner langs vassdrag være viktig med hensyn til tilførsel av forurensning, næringssalter og jordpartikler til viktige gytebekker for sjørørret (redusere nedslamming av gyteområder).

3.5.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 5 omfatter 6 tekniske tiltak, og 2 tiltak som gjelder kunnskapsinnhenting. Det er utfylt tiltakskort og rapportert for alle tiltakene innen dette innsatsområdet. Omtrent alle tiltakene er påbegynt, og i prosess.

Når det gjelder tiltak om *åpning av veifyllinger som hindrer vannutskifting i utløpsområdet til Glomma* (tiltak T36), og tiltak som gjelder *kartlegging av inngrep og på åpning av veifyllinger* (tiltak K14) peker Statens Vegvesen på at disse tiltakene ble vurdert innenfor deres sektoransvar i forbindelse med rullering av de regionale vannforvaltningsplanene i 2021. Statens vegvesen har konkludert med at tiltakene ikke er aktuelle for deres del, og anser at tiltaket er ferdigstilt. Kystverket har rapportert at de ikke skal stå som medansvarlig for tiltak T36 og K14, da dette ikke er innenfor deres ansvarsområde.

Når det gjelder tiltak om å gi råd til kommunene om plan- og bygningsloven som aktivt verktøy for å sikre natur og reetablering av biologisk mangfold i sjøområder (tiltak T35), foreslår KLD at Miljødirektoratet overtar ansvaret for videre oppfølging av dette tiltaket.

3.5.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

I Oslofjordplanen løftes spesielt arbeidet med sjøørretbekker, og en nasjonal strategi og oppfølgende handlingsplan for restaurering av vassdrag, frem som sentrale fokusområder (tiltak T31). En "*Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021 – 2030*" er godkjent i departementsgruppen for vannforvaltning, og det er gitt grønt lys for videre arbeid med en oppfølgende handlingsplan. Videre er det økende aktivitet både mht. *problemkartlegging og tiltaksgjennomføring i sjøørretbekkene rundt Oslofjorden* (tiltak T32) der Miljødirektoratet også har bidratt med midler til Norges jeger- og fiskerforbund. Arbeid knyttet til restaurering er også prioritert høyt ved *behandling av tilskuddssøknader innenfor KLDs ordning om Tilskudd til vannmiljøtiltak* for året 2022 (tiltak T32), se også kap. 3.2.2.5 om dette.

3.5.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 5

Når det gjelder tiltak om *åpning av veifyllinger som hindrer vannutskifting i utløpsområdet til Glomma* (tiltak T36), og tiltak som gjelder *kartlegging av inngrep og på åpning av veifyllinger* (tiltak K14), er tiltakene ikke tilsvarende utredet av andre veieiere som fylkeskommuner og kommuner som sekretariatet kjenner til. Sekretariatet oppfordrer andre veieiere til å følge opp dette i det videre arbeidet med Oslofjordplanen. Sekretariatet merker seg Kystverket sitt innspill om at de ikke er medansvarlige for tiltak T36 og K14.

3.6 Innsatsområde 6 – Friluftsliv

3.6.1 Bedre allmennhetens tilgang i strandsonen

Det er et sterkt press på arealene i strandsonen langs Oslofjorden, og summen av en bit-for-bit-nedbygging av arealene i 100-metersbeltet er betydelig. Det medfører en stor samlet belastning på disse arealene, og kommunene har en sentral rolle i å sikre allmennheten tilgang til sjøen og til friluftsområder gjennom sin arealplanlegging. Kommunen har også en viktig rolle i arbeidet med å fjerne ulovlige stengsler i strandsonen.

3.6.1.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 6.1 omfatter 6 tekniske tiltak, og 1 tiltak om kunnskapsinnhenting. Det er fylt ut tiltakskort for alle tiltak innen dette innsatsområdet (100 %). Når det gjelder kommunenes tiltak om *oppfølging av nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøarealer i*

den enkelte kommune, inkludert sikring av friluftsliv (tiltak T40), er dette tallet noe lavere (77 %). Det går også frem at detaljeringsgraden varierer en god del blant de ulike kommunene.

Når det gjelder selve rapporteringen, så har en stor andel av kommunene (77 %) rapportert på tiltak T40. For de øvrige tiltakene har alle rapportert (100 %). Generelt sett er det aktivitet innenfor alle tiltakene der det har blitt fylt ut tiltakskort.

3.6.1.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Ordning med *juridisk bistand for fjerning av ulovlige stengsler i strandsonen* (tiltak T37) er etablert, og forskrift for ordningen vil være på plass i løpet av 2022. *Arbeid med kystsonenettverk for kompetanseutvikling* (tiltak T41) er også i gang, og forventes etablert i løpet av høsten 2022.

Ordningen for *statlig sikring av friluftslivsområder videreføres som planlagt* (tiltak T38), og søknader fra Oslofjordområdet blir prioritert.

3.6.1.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 6.1

Sekretariatet bemerker at det i flere av tiltakskortene trekkes frem at det kan være utfordrende for kommunene å balansere evt. lokalpolitiske føringer og nasjonale forventninger på tilstrekkelig vis. Dette gjelder spesielt for tiltak T40 om *oppfølging av nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøarealer i den enkelte kommune, inkludert sikring av friluftsliv langs sjøen*.

Sekretariatet bemerker at den økonomiske rammen for ordningen med statlig sikring av friluftsområder i Oslofjordområdet, ikke samsvarer med de svært høye eiendomsprisene i dette området, og har dermed begrenset effekt på formålet om å bedre allmennhetens tilgang til strandsonen. Se også eget tiltak om dette i kap. 3.6.3.3 (tiltak T55).

3.6.2 Opprettholde og styrke attraktiviteten til områder som er viktige for friluftsliv

Kommunene har kartfestet en rekke svært viktige friluftsområder gjennom kartlegging og verdsetting. Det er nødvendig med godt vedlikehold, drift og god tilrettelegging for at disse områdene skal forbli attraktive. Dette er hovedsakelig kommunens ansvar, og inngår i kommunenes arbeid med friluftsliv, fysisk aktivitet og folkehelse. Videre er det viktig å redusere konflikter og ulemper for ulike brukergrupper, og se på tiltak for å regulere og kanalisere ferdsel, både til lands og vil vanns, der dette er aktuelt.

3.6.2.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 6.2 omfatter 11 tekniske tiltak, og 1 tiltak om kunnskapsinnhenting. Det har blitt fylt ut tiltakskort for en del av tiltakene innen dette innsatsområdet (72 %), men det mangler utfylling av tiltakskort for tiltak som gjelder *kulturminner* (tiltak T48), *tilretteleggingstiltak mht. kulturstier under vann* (tiltak T49), og *handlingsplan mot fritidsbåtulykker* (tiltak T50).

Flere av tiltakene har i tillegg egen underinndeling relatert til hvilket fylke de tilhører (tiltak T49a/b/c/d og tiltak T52a/b/c/d), så i praksis er det 18 tiltak som følges opp innen dette innsatsområde, og ikke 12 slik det fremgår i planen.

Mange av tiltakene er rapportert (67 %), og aktivitet er i gang for om lag halvparten av tiltakene. To tiltak knyttet til *fartsgrenser på sjøen* er ferdigstilt (tiltak T45 og T46). Kystverket har gitt forskrift om statlige fartsgrenser på sjøen i flere kommuner i Oslofjordområdet, i tillegg har mange av kommunene også gitt lokale forskrifter om fart for fritidsfartøy. Tiltak som gjelder *tilskuddsordning for opprydding av marin forsøpling i og ved Oslofjorden* er nå overført til Senter mot marin forsøpling (MARFO) (tiltak T47).

I alt er 7 av 18 tiltak ikke rapportert, og dette gjelder stort sett tiltak som det heller ikke er fylt ut tiltakskort for (bla. tiltak T48 og T50). Når det gjelder *tilretteleggingstiltak mht. kulturstier under vann* (tiltak T49), og *tiltak som gjelder kulturminner* (tiltak T52) er dette kun rapportert av enkelte fylkeskommuner.

3.6.2.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Ved hjelp av stimuleringsmidler (midler fra Miljødirektoratet) fra oppfølging av planen er det utført en ekstra innsats knyttet til *drift, vedlikehold og opprusting av friluftslivsområder* (tiltak T44) i regi av Skjærgårdstjenesten og Oslofjordens friluftsråd. Disse tiltakene, som bl.a. ekstra tilsyn i helgene, ekstra bålpanner, bord, benker og informasjonsskilt, har gjort områdene mer attraktive og har blitt godt mottatt av publikum. Tiltak ble utført i 2021, og vil bli videreført også i 2022.

3.6.2.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 6.2

Som eier og forvaltningsansvarlig for de aller fleste viktige friluftslivsområder, er kommunene sentrale i forvaltningen av områdene. Sekretariatet vurderer at kommunenes prioritering av midler til opprusting, drift og vedlikehold er avgjørende for å opprettholde

og styrke friluftslivsområdenes attraktivitet. Stimuleringsmidler, som nevnt over, er et verdifullt supplement, men uten kommunal innsats vil områdene og tilretteleggings-tiltakene forfalle.

3.6.3 Bidra til at friluftslivsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper

Friluftsliv er den mest populære formen for fysisk aktivitet i fritiden, og arbeidet med å fremme et aktivt friluftsliv er viktig for å sikre god helse og trivsel for befolkningen. For å sikre effekt for alle befolkningsgrupper, er det viktig at de lettest tilgjengelige områdene for friluftsliv blir prioritert høyst fra myndighetenes side. Det innebærer bl.a. prioritering av sikring og tilrettelegging av landfaste områder nær der folk bor, og på øyer med kollektivtransport.

3.6.3.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområde 6.3 omfatter 3 tekniske tiltak, og 1 tiltak om kunnskapsinnhenting. Alle tiltakskortene innenfor dette innsatsområde er fylt ut, men detaljeringsgraden varierer mellom de ulike tiltakskortene.

Tre av fire tiltak innenfor dette innsatsområde er rapportert (75 %). To av tiltakene handler om løpende arbeid, og inkluderer *informasjonsarbeid om allemannsretten og tilrettelegging i statlig sikrede friluftslivsområder* (tiltak T55 og T56).

Det mangler rapportering fra Samferdselsdepartementet på tiltak som gjelder å *stimulere kommunene til å utvikle gode løsninger for gange, sykling og kollektivtransport til friluftsområder* (tiltak T54).

3.6.3.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Det er bevilget midler til et *kartleggingsprosjekt* (tiltak K18) som skal gjennomføres og rapporteres innen utgangen av 2023. Prosjektet vil kartlegge omfanget av friluftslivsaktiviteter, hva som hemmer og fremmer aktivitetene, og eventuelle konflikter med andre brukergrupper. Det skal kartlegges fordeling på ulike aktiviteter, ulike geografiske områder, og typer av områder, og alle årstider. Kunnskapen er viktig for å målrette innsatsen med å bidra til at alle befolkningsgrupper kan få nyte godt av friluftslivsmulighetene på og ved Oslofjorden.

3.6.3.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 6.3

Når det gjelder tiltak T55 om *prioritering av tettstedsnære, landfaste friluftsområder i strandsonen ved tilrettelegging av statlige sikrete friluftsområder i Oslofjordområdet*, peker sekretariatet på at det er begrenset hva en får gjort innenfor gjeldende økonomiske rammer til dette tiltaket. I tillegg vil dette også gå på bekostning av tilsvarende tiltak i andre deler av landet. Se også omtale av dette i kap. 3.6.1.3 (tiltak T38 og tiltak T44).

Sekretariatet bemerker at tiltak som handler om å *stimulere kommunene til å utvikle gode løsninger for gange, sykling og kollektivtransport til friluftslivsområder* (tiltak T54) er særlig viktig for å redusere sosial ulikhet i tilgangen til Oslofjorden, og for å sikre tilgjengelighet til friluftslivsområdene for alle befolkningsgrupper, og bør av den grunn følges opp.

3.7 Innsatsområde 7 – Tverrgående tiltak

Det er et sterkt press på arealene i strandsonen langs Oslofjorden, og den samlede belastningen er høy. Over tid har utbygging og andre tiltak redusert allmennhetens tilgang til strandsonen gjennom en bit-for-bit-nedbygging av arealene. Det er imidlertid kommunenes arealplanlegging som er den mest avgjørende faktoren for å ivareta ulike hensyn, og det er behov for å stramme inn praksis, særlig med hensyn til etablering av ny bebyggelse, og utvidelse av eksisterende bebyggelse i strandsonen.

3.7.1 Generelt om tiltakskort og rapportering

Innsatsområdet omfatter 7 tekniske tiltak, og 1 tiltak om kunnskapsinnhenting. For tiltak T59 om å *sikre en streng praktisering av plan- og bygningsloven angående byggeforbud i strandsonen*, har 96 % av de berørte kommunene lagt inn status i egne tiltakskort. Tiltakene er i tillegg rapportert (96 %). Når det gjelder tiltak T59, er det stor variasjon i hvordan kommunene har fulgt opp dette. Flere kommuner viser kun til gjeldende kommuneplaner, uten at det sies noe om en mer systematisk tilnærming til dette.

Videre er alle øvrige tiltakskort utfyllt og rapportert (100 %), men detaljeringsgraden varierer en del.

Tiltak T62 om å *styrke arbeidet med veiledning og informasjon gjennom et naturinformasjonssenter* er gjennomført. Horten kommune med samarbeidspartner Inspiria science center i Sarpsborg, har blitt autoriserte som besøkssenter for Oslofjorden.

3.7.2 Beskrivelse av spesielt viktige tiltak

Tiltak T57 om *en eventuell interregional plan for Oslofjorden*, blir fulgt opp i eget møte sensommeren 2022. Tiltak T58, om *fastsetting av juridisk bindende planretningslinjer*, er i praksis en videreføring av tiltak T57, og vil bli vurdert nærmere dersom det blir besluttet at det skal utarbeides en interregional plan.

Våren 2022 bevilget Miljødirektoratet midler til en egen stilling hos Statsforvalteren i Oslo og Viken for å følge opp tiltak T60 om en *tettere oppfølging av kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen*. Stillingen skal følge opp dette tiltaket på begge sider av fjorden.

3.7.3 Sekretariatets kommentarer til oppfølging av innsatsområde 7

Sekretariatet bemerker at det er stor variasjon i hvordan kommunene har fulgt opp tiltak T59 om *streng praktisering av plan- og bygningsloven § 1-8 om byggeforbud i strandsonen i tråd med statlige planretningslinjer*. Flere kommuner viser kun til gjeldende kommuneplaner, uten at det sies noe om en mer systematisk tilnærming til dette.

4. Oppsummering og konklusjon

4.1 Rapportering

Denne rapporteringen viser at sektormyndighetene er godt i gang med mange av tiltakene på de ulike innsatsområdene. Tabellen under viser prosentvis andel som har fylt ut tiltakskort, og som har rapportert hvordan tiltakene har blitt fulgt opp (tabell 3). Det er imidlertid behov for ytterligere fokus på innsatsområde 1 (avløp), 2 (jordbruk) og 6.2 (friluftsliv), da det er relativt lav svarprosent både mht. utfylling av tiltakskort og rapportering innenfor disse innsatsområdene. Det er viktig å bemerke at tallene i tabellen kun reflekterer svarprosent. Flere av tiltakene kan være igangsatt eller i prosess, men ikke rapportert til Oslofjordrådet.

For de tiltak som er rapportert, er det mange som er påbegynt og i prosess, men det er relativ få som er ferdigstilt. Dette er som forventet, tatt i betraktning at det kun er vel et år siden regjeringens plan ble lansert. I den sammenhengen er det også viktig å minne om at planen har en varighet frem til 2026, og at det erfaringsmessig tar noe tid fra tiltak blir iverksatt til de blir ferdigstilt.

Tabell 3 – Oversikt over andel utfylte tiltakskort og rapporterte tiltak (basert på tall per 22. august 2022)

Innsatsområder	Tiltaks-kort	Rapportering	Kommentarer	Antall tiltak (tekniske tiltak og kunnskaps-innhenting)
Innsatsområde 1 – Utslipp fra kommunalt avløp, og avløp i spredt bebyggelse	100 % / 72 %	100 % / 46 %	En stor andel av tiltakskortene er fylt ut og rapportert. De to tallene reflekterer hhv. antall utfylte tiltakskort utenom kommunene (øvrige tiltak), og kommunene	7+2
Innsatsområde 2 – Redusere arealavrenning fra jordbruket	100 % / 69 %	100 % / 45 %	En stor andel av tiltakskortene er fylt ut og rapportert. De to tallene reflekterer hhv. antall utfylte tiltakskort utenom kommunene (øvrige tiltak), og kommunene	8+5
Innsatsområde 3 – Redusere tilførsler av miljøgifter og marin forurensning	100 %	100 %	Alle tiltakskort er utfylt, og alle har rapportert. Det er imidlertid en del variasjon og detaljeringsgrad i de ulike tiltakskortene. 2 tiltak er ferdigstilt ifølge rapporteringen	5+3
Innsatsområde 4 – Ivareta sårbare arter og utvalgte naturtyper	100 % / 89*%	92 % / 89*%	En stor andel av tiltakskortene er fylt ut og rapportert. De to tallene reflekterer hhv. antall utfylte tiltakskort utenom kommunene (øvrige tiltak), og kommunene* (* Snittverdi tiltak T24 og T25)	10+3
Innsatsområde 5 – Restaurering av naturverdier	100 %	100 %	Alle tiltakskort er utfylt, og alle har rapportert. For tiltak T36 og K14 har kun Statens Vegvesen fylt i hht. sitt ansvarsområde	6+2
Innsatsområde 6.1 - Friluftsliv, bedre allmennhetens tilgang til strandsonen	100 % / 77 %	100 % / 77 %	En stor andel av tiltakskortene er fylt ut og rapportert. De to tallene reflekterer hhv. antall utfylte tiltakskort utenom kommunene (øvrige tiltak), og kommunene (tiltak T40)	6+1
Innsatsområde 6.2 - Friluftsliv, opprettholde og styrke attraktiviteten til viktige områder	72 %	67 %	7 av 18 tiltak er ikke rapportert, eller kun delvis rapportert. Det er i gang aktivitet i om lag halvparten av tiltakene innen dette innsatsområdet	11+1
Innsatsområde 6.3 - Friluftsliv, friluftsområdene blir brukt av alle befolkningsgrupper	100 %	75 %	Detaljeringsgraden innen dette innsatsområdet varierer med de ulike tiltakene.	3+1
Innsatsområde 7 - Tverrgående tiltak	100 % / 96 %	100 % / 96 %	De fleste tiltakskort er fylt ut og rapportert. De to tallene reflekterer hhv. antall utfylte og rapporterte tiltakskort utenom kommunene (øvrige tiltak), og kommunens tiltak (tiltak T59)	7+1

4.2 Redusere tilførsler av næringsstoffer og partikler til fjorden

Nå i startfasen av planperioden er det viktig at det er satt et tydelig fokus på det som relativt sett har størst påvirkning på fjordens vannkvalitet. Ny kunnskap viser at det er en klar overkonsentrasjon av nitrogen i Ytre Oslofjord (NIVA rapport I. nr. 7723-2022), og at tilførselene kommer fra nasjonal aktivitet (jordbruk 43 %, avløp 34 %, bakgrunn 14 %). Basert på denne informasjonen har Miljødirektoratet signalisert overfor statsforvalterne at kommunene med utslipp til Ytre Oslofjord må forberede seg på krav om nitrogenfjerning. I tillegg har statsforvalterne også sendt eget brev til kommunene, og bedt kommunene forberede seg på dette. Det vil ta tid før alle avløpsanleggene er operative i hht. til nye krav. Miljødirektoratet har også avgjort klagesaken om nitrogenfjerning i Moss, og klagen ble ikke tatt til følge, slik at kommunen må begynne å rense nitrogen fra avløpsvannet.

Ellers er det viktig å understreke at det er identifisert et betydelig etterslep i oppfyllelsen av avløpsdirektivet, også når det gjelder vedlikehold og oppgradering av ledningsnett (lekkasjer, overløp). Strengere håndheving av eksisterende krav i regelverket for utslipp av kommunalt avløpsvann, og avløpsvann fra spredt bebyggelse er derfor nødvendig, særlig siden mange kommuner er i brudd med regelverket. Sjøfartsdirektoratet og Miljødirektoratet starter nå

et arbeid om å utrede en sentral forskrift for båtseptik (fritidsbåter) på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet.

Når det gjelder påvirkning fra jordbruk, har Statsforvalteren i Oslo og Viken foreslått reviderte regionale forskrifter som innskjerper kravet om redusert høstpløying på kornarealer. Det er foreslått at 60 % av arealet skal ligge upløyd over vinteren. Dette er et helt sentralt tiltak for å redusere tilførslene av fosfor, nitrogen, jordpartikler og organisk stoff til fjorden. Revidert forskrift i Oslo og Viken har vært på høring våren 2022, og skal vedtas innen utgangen av 2022. Videre er det viktig at Vestfold/ Telemark og Innlandet fylker også følger opp med slike forskrifter, nettopp for å sikre at det gjøres tilstrekkelig innsats for å redusere avrenning fra jordbruksarealene i alle fylkene. I denne sammenhengen er det også viktig å trekke frem at det gjennom jordbruksavtalen 2022 har blitt bevilget 70 mill. ekstra i gjennom jordbruksavtalen 2022, som skal gå til vannmiljøtiltak over RMP i fylkene rundt Oslofjorden. Dette kommer i tillegg til en generell økning på 115 mill. kroner til hele landet.

For øvrig er det svært viktig at arbeidet med revidering av gjødselveforskriften fullføres, nettopp for å ivareta hensynet til den kritiske situasjonen i Oslofjorden. En viktig del av arbeidet innen jordbrukssektoren, blir også å vurdere utvidelse av nitratdirektivet til å gjelde vestsiden av Oslofjorden. Videre er det slik at kantsoner til vassdrag er viktige for å redusere avrenning fra åkerareal. Av den grunn er det avgjørende at NVE og kommunene øker tilsynet med kantsoner, og senker listen for å innføre sanksjoner i Oslofjordområdet.

4.3 Miljøgifter og marin forsøpling

Store områder i Oslofjorden har fremdeles svært høye konsentrasjoner av miljøgifter både i sjøbunnen og i vannlevende organismer. Dette innebærer at det er behov for særlig fokus på disse områdene i tiden fremover. Arbeidet med å revidere tillatelser til virksomheter med utslipp til Oslofjorden vil også bli prioritert både av Statsforvalterne og Miljødirektoratet i tiden fremover. Et ledd i dette vil være å gjennomføre tilsynsaksjoner med fokus på virksomheter med utslipp til Oslofjorden.

Når det gjelder marin forsøpling, pågår det en rekke tiltak på tvers av sektorer, for å redusere utfordringene med marin forsøpling, og arbeidet vil bli intensivert fremover.

4.4 Ivareta arter og naturtyper

Det har de siste årene vært en betydelig oppmerksomhet om den bekymringsfulle situasjonen for bestanden av torskefisk i Oslofjorden. Fiskeridirektoratet innførte i 2019

forbud mot å fiske etter torsk i hele fjorden, både for næringsfiske og fritidsfiske. Nærings- og fiskeridepartementet har gitt oppdrag til Fiskeridirektoratet om å vurdere om det skal foreslås ytterligere innskjerping i regelverket basert på kunnskap fra Havforskningsinstituttet, også med hensyn på tråling. Dette vil skje høsten 2022. Som topp-predator er torsken en nøkkelart for hele økosystemet, og svake torskebestander har etter alt å dømme en indirekte effekt på den framveksten av trådformete påvekstalger (lurv) som vi ser på ålegras, og i tang- og tarebelter i hele fjorden.

4.5 Friluftsliv og arealplan

Det er utfordringer knyttet til forvaltning av strandsonen i Oslofjorden, to tredjedeler av strandlinjen i Oslofjorden er allerede nedbygd og privatisert. Dette har konsekvenser for friluftsliv, naturmangfold og øvrige verdier i strandsonen. Fylkeskommunene skal vurdere om det er behov for å utarbeide en egen interregional plan, med juridisk bindende planretningslinjer for å sikre en helhetlig forvaltning av verdiene i Oslofjorden.

Kommunenes praksis knyttet til planlegging og bruk av dispensasjoner bidrar også til en bit-for-bit-nedbygging av strandsonen. Det er satt i verk flere tiltak i forbindelse med friluftsliv og arealplanlegging de siste årene, nettopp for å bedre allmennhetens tilgang til arealer i strandsonen. Det har blant annet kommet på plass en ordning med juridisk bistand til kommuner for fjerning av ulovlige stengsler i strandsonen, og Statsforvalteren har fått særskilte midler til å arbeide mer med å følge opp kommunenes dispensasjonspraksis. Videre er det satt i gang et prosjekt for å kartlegge friluftslivsaktiviteter, og arbeidet med statlig sikring av friluftsområder fortsetter.

Det er også viktig å trekke frem at naturinformasjonssenter vil være på plass i løpet av høsten 2022 i Horten, slik at veiledning og informasjon om Oslofjorden nå blir styrket.

4.6 Avsluttende bemerkninger

Denne rapporten viser at tiltaksgjennomføringen på flere av innsatsområdene har fått et løft dette første året av planperioden som i hvert fall skal gå fram til 2026. Vi vil spesielt trekke frem avløp og jordbruk der det er gjort mye i inneværende år for å styrke virkemidlene. For øvrig viser vi også til kommentarer og anbefalinger under hvert innsatsområde i rapportens kapittel 3.

Det er langt fram til at alle nødvendige tiltak blir gjennomført. Det er et stort gap mellom dagens tilstand, og de ambisiøse miljømålene som Stortinget har satt, og som alle sektorer

skal følge opp. Det vil også ta tid før økosystemene, og de ulike artene responderer på de tiltak som blir gjennomført, av den grunn vil det også ta tid før et forbedret økosystem i Oslofjorden er nådd. Det er viktig å prioritere kraftfulle tiltak som er direkte knyttet til forbedring av miljøtilstanden i fjorden på dette tidspunktet i planperioden. Dette gjelder særlig tre forhold; utslippsreduksjoner, redusert utbygging i strandsonen, og en restriktiv fiskeriforvaltning.

Årets rapportering viser at budskapet om supplering og forsterking ikke er tilstrekkelig ivarettatt av alle sektorer. Sekretariatet anbefaler at dette må følges opp særskilt i det videre arbeidet med Oslofjorden, og i dialogen med kommunene.

5. Andre kommentarer

Sekretariatet ønsker å trekke frem at kommunene har en svært viktig rolle, og et stort ansvar for å følge opp tiltakene i Oslofjordplanen innen en rekke innsatsområder (avløp, jordbruk, ivaretagelse av sårbare arter og naturtyper, arealplanlegging i strandsonen og friluftsliv). For å holde fokus på gjennomføring av tiltak, samt for å sikre en økende innsats i samsvar med Oslofjordplanens intensjon, er det viktig med en god dialog med kommunene i det videre arbeidet med å følge opp tiltakene i Oslofjordplanen.

I regjeringens tiltaksplan for Oslofjorden (kap. 5) går det frem at det er en hovedansvarlig for hvert av de 63 + 19 tiltakene. I tillegg har mange av tiltakene også en eller flere medansvarlige. Etter regjeringens intensjon skulle den hovedansvarlige koordinere oppfølging av tiltaket med de medansvarlige, men sekretariatet har fått tilbakemelding om at denne koordineringsrollen i praksis har fungert dårlig.

Formatet på rapporteringen blir noe annerledes i fremtidige rapporteringer til Oslofjordsrådet. Sekretariatet vil sette i gang et arbeid om dette høsten 2022, med mål om ferdigstilling innen neste rapportering. For øvrig anbefaler sekretariatet en årlig rapportering til Oslofjordsrådet, nettopp for å holde fokus på gjennomføring av tiltak, og sikre at innsatsen øker i samsvar med planens intensjon.

Vedlegg 1 – Tabeller fra rapportering sommeren 2022

Tabellene er sortert på innsatsområde. De ulike fargene reflekterer i hvilken grad tiltaket er påbegynt (grønt) eller ferdig (mørkegrønt), eller ikke påbegynt (rødt). Grå farge indikere at det ikke er fylt ut tiltakskort, eller ikke rapportert.

Innsatsområde 1 - Avløp

Tiltaksnr./Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T1 - Strengere håndheving av eksisterende krav i regelverket for utslipp av kommunalt avløpsvann og avløpsvann fra spredt bebyggelse.	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Innholdet i tillatelser skjerpes. I tillegg legges det opp til mer tilsyn, blant annet for å skape større forståelse blant kommunale ledere gjennom tilsynsaksjoner i perioden 2021-2022.
T2a - Redusere mengden overvann og annet fremmedvann som tilføres avløpsnettets gjennom krav i utslipps-tillatelser og kommunale handlingsplaner for avløpssektoren.	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Innholdet i tillatelser skjerpes og det gis innsigelser til plansaker på grunn av avløp. Kommunenes rapportering på utslipp av fosfor er utvidet.
T2b - Redusere mengden overvann og annet fremmedvann som tilføres avløpsnettets gjennom krav i utslipps-tillatelser og kommunale handlingsplaner for avløpssektoren.	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Innholdet i tillatelser skjerpes. Det stilles blant annet strengere krav til ledningsnettets funksjonsevne, utarbeidelse av risikovurderinger og handlingsplaner basert på disse.
T2c - Redusere mengden overvann og annet fremmedvann som tilføres avløpsnettets gjennom krav i utslipps-tillatelser og kommunale handlingsplaner for avløpssektoren.	Statsforvalteren IN	Utfylt	Påbegynt	Innholdet i tillatelser skjerpes. Det stilles krav om helhetlig handlingsplan for kommunens avløpssystem og behovet for å redusere mengden fremmedvann til avløpsnettets påpekes.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T3 - Bidra til økt rensing av forurenset overvann gjennom etablering av rutiner for tømning av sandfang for å redusere utslippene av forurenset overvann til fjorden.	Statens vegvesen	Utfylt	Påbegynt	Løpende arbeid uten sluttdato. Det er startet en intern dialog i SVV om tettere oppfølging av driftskontrakter, inkludert vurdering av hyppigere frekvens for tilsyn og tømning av sandfang som drenerer til Oslofjorden. Arbeidet fortsetter høsten 2022.
T4 - Sikre at utslipp fra avløpsanlegg for spredt bebyggelse og mindre tettbebyggelser renses i tråd med renskravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13	Alle kommunene			Dette er også en del av de Nasjonale føringene for arbeidet med oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene fra Klima- og miljødepartementet av 19. mars 2019. Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.1.1 for ytterligere info.
T5a - Statsforvalteren oppfordrer alle kommunene til å fastsette forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter i lokale forskrifter innen utgangen av 2022	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Tiltaket er ikke angitt som oppdrag i hovedinstruks eller tildelingsbrev for 2022. Statsforvalteren skal sensommeren 2022 sende ut brev til alle kystkommuner bla. om å legge til rette for flere tømmestasjoner i fjorden. Både SFOV og SFVT har hatt dialog med kommunene om problemstillingen i forkant av brevet.
T5b - Statsforvalteren oppfordrer alle kommunene til å fastsette forbud mot tømning av septik fra fritidsbåter i lokale forskrifter innen utgangen av 2022	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Tiltaket er ikke angitt som oppdrag i hovedinstruks eller tildelingsbrev for 2022. Statsforvalteren skal sensommeren 2022 sende ut brev til alle kystkommuner bla. om å legge til rette for flere tømmestasjoner i fjorden. Både SFOV og SFVT har hatt dialog med kommunene om problemstillingen i forkant av brevet.
T6 - Vurdere fastsetting av nasjonal forskrift om forbud mot utslipp av septik fra fritidsbåter med hjemmel i småbåtloven § 38 dersom lokale forskrifter (Jf. tiltak T5)	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	Klima- og miljødepartementet har sendt oppdrag til Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet om å utrede forskrift om forbud mot tømning av båtseptik i Oslofjorden med frist for tilbakemelding innen utgangen av 2022.
T7a - Styrke innsatsen med tilsyn og oppfølging av krav i tillatelser og utslipp av avløpsvann.	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Statsforvalterne følger oppe årlige tilsynsplanene som genereres i forurensning og ev. aksjoner som initieres av Miljødirektoratet. Avløpsaksjon 2021 er gjennomført og fulgt opp.
T7b - Styrke innsatsen med tilsyn og oppfølging av krav i tillatelser og utslipp av avløpsvann	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Tilsyn: Gjennomførte 8 tilsyn med kapittel 14-anlegg i 2021. Usikkert antall i 2022, risikobasert. Gjennomgår egenkontrollrapporter ("minitilsyn"). Planlagt tilsyn med kommunenes oppfølging av kapittel 12

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

				og 13. Tillatelser: Arbeid med avløpstillatelser prioriteres. Kontakt med kommunene for å sikre fokus og fremgang. Innføring av nitrogenrensing.
T7c - Styrke innsatsen med tilsyn og oppfølging av krav i tillatelser og utslipp av avløpsvann	Statsforvalteren IN	Utfylt	Påbegynt	Avløpsaksjonen 2021 er gjennomført. Ny avløpsaksjon er planlagt høsten 2022.
K1a - Pålegge kommunene eller interkommunale avløpsselskap overvåking i resipientene for å avklare utslippenes effekt også nær utslippspunktene (kap. 14 i forurensningsforskriften).	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Nye utslippstillatelser for kommuner er under bearbeidelse. Lang saksbehandlingstid på grunn av manglende ressurser hos Statsforvalteren. Arbeidet med å skaffe oversikt over eksisterende tillatelser er forsinket.
K1b - Pålegge kommunene eller interkommunale avløpsselskap overvåking i resipientene for å avklare utslippenes effekt også nær utslippspunktene (kap. 14 i forurensningsforskriften).	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Konsesjonsbehandling er en del av den løpende forvaltningen, samhandling med SFOV. Lang saksbehandlingstid, manglende ressurser hos statsforvalteren.
K1c - Pålegge kommunene eller interkommunale avløpsselskap overvåking i resipientene for å avklare utslippenes effekt også nær utslippspunktene (kap. 14 i forurensningsforskriften).	Statsforvalteren IN	Utfylt	Påbegynt	Nye utslippstillatelser for kommuner er under bearbeidelse. Lang saksbehandlingstid på grunn av manglende ressurser hos statsforvalteren.
K2 - Utrede behovet for å redusere tilførslene av nitrogen og behovet for nitrogenrensing til ytre Oslofjord for ulike fjordavsnitt/resipientområder.	Miljødirektoratet	Utfylt	Ferdig	NIVA/HI her levert rapport på behov for nitrogenavlasting til Y. Oslofjord

Innsatsområde 2 - Jordbruk

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

Tiltaksnr./Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T8a - Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruket for å oppnå målet om god tilstand i alle landbruks-påvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter.	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Utarbeidelse av regionale forskrifter med miljøkrav starter opp ca. 15. oktober 2022
T8b - Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruket for å oppnå målet om god tilstand i alle landbruks-påvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter.	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Forskrift på høring til 01.06.2022. Gjelder fra 01.01.2023. Forsterka krav og utvida virkeområder
T8c - Der det er behov for forsterket innsats mot forurensning fra jordbruket for å oppnå målet om god tilstand i alle landbruks-påvirkede vannforekomster, bør det iverksettes regionale forskrifter.	Statsforvalteren IN	Utfylt	Påbegynt	Utredning av regionale miljøprogram, starter opp høsten 2022.
T9a - Forvalte regionale miljøprogram (RMP) og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenningen fra jordbruksarealer der utfordringene tilsier det.	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	Per nå enighet om miljøutfordringene. Arbeidet med å prioritere tiltak gjenstår. RMP 2023-2026 på høring 15. okt.
T9b - Forvalte regionale miljøprogram (RMP) og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenningen fra jordbruksarealer der utfordringene tilsier det.	Statsforvalteren VT	Utfylt	Påbegynt	Rullering av Regionalt miljøprogram pågår. Faglag, kommuner, NLR, og fylkeskommune er involvert. Høring av nytt program fra 15. oktober.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T9c - Forvalte regionale miljøprogram (RMP) og tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) slik at de bidrar til å redusere avrenningen fra jordbruksarealer der utfordringene tilsier det.	Statsforvalteren IN	Utfylt	Påbegynt	Rullering av regionalt miljøprogram pågår med gjennomgang og prioritering av tiltak innen forurensning og avrenning. Utarbeidet innen 15.oktober.
T10 - Revidere forskrift om gjødselvarer slik at utslipp til vann og luft reduseres for å oppnå relevante klima- og miljømål.	Landbruks- og matdepartementet	Utfylt	Påbegynt	Revisjon av gjødselregelverket er i prosess, og er per juni 2022 gjenstand for avklaringer mellom departementene.
T11 - Vurdere behovet for å utvide det sårbare området for nitratdirektivet, slik at det også omfatter nedbørsfeltene på vestsiden av fjorden.	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Det naturvitenskapelige faktagrunnlaget om behovet foreligger i Nitrogenrapporten fra 2021 (NIVA). Utredning av konsekvensene for jordbruket skal gjennomføres i 2023.
T12 - Økt tilsyn med, og håndheving av kravet i vannressursloven § 11 om at det langs vassdrag skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning, og gir levested for planter og dyr.	NVE	Utfylt	Påbegynt	Dette er løpende arbeid. I 2021 ble det fattet ett vedtak om retting og ett vedtak om overtredelsesgebyr. Disse gjaldt ulovlig hogst langs Verkenselva i Asker og langs Lierelva i Lier. Det er ingen saker så langt i 2022.
T13 - Bidra til bedre restaurering og skjøtsel av elvekanter og kantsoner generelt for å redusere bekke- og elveløpserosjon, bedre klimatilpassing og biologisk mangfold.	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Søknader om tiltak fra kommuner og vann-områder prioriteres ved tildeling av midler til vannmiljøtiltak. Flere prosjekter er igangsatt bla. i følgende vannområder: Glomma Sør, Morsa, Haldenvassdraget og i Øyeren
T14 - Økt tilsyn med, og oppfølging av at kravet om vegetasjonssoner mot vassdrag.	Alle kommunene som er med i Oslofjordplanen			Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.2.1 for ytterligere info.
T15 - Se nærmere på barrierer og muligheter for økt oppslutning i områder med vannmiljøutfordringer	Landbruksdirektoratet	Utfylt	Ferdig	Utredning utlyst vinter 2021 og gjennomført av NIBIO, med rapport: https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/2983867
K3 - Innhente kunnskap om gapet mellom dagens forventede utslipp av næringssalter, organisk stoff og jordpartikler, og mengden som må reduseres for å nå mål om god økologisk tilstand.	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Et forprosjekt om dette ble ferdigstilt 2021. Dette prosjektet blir videreført i 2022, og skal etter planen ferdigstilles i 2023

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

K4 - Øke oppmerksomheten om god jordhelse og levende matjord og utrede tiltak og virkemidler som også vil styrke matjordas evne til å holde på vannet, og dermed redusere avrenning. Følge opp jordprogrammet.	Landbruks- direktoratet	Utfylt	Påbegynt	Prosessene med jord som eget tema i Nasjonalt miljøprogram 2023--2026 er i rute. Forventer publisering av programmet er 1.juli 2022.
K5 - Styrke kunnskapsgrunnlaget, herunder mer overvåking om avrenning til Oslofjorden som følge av skogbruk.	Landbruks- og matdepartementet	Utfylt	Påbegynt	Et forprosjekt i Haldenvassdraget har fått tilskuddsmidler fra Miljødirektoratet for året 2022.
K6 - Styrke kunnskapsgrunnlaget om konsekvenser av klimaendringer, for erosjon fra bekke- og elvekanter og egnede tiltak, herunder mer overvåking.	Landbruks- direktoratet	Utfylt	Påbegynt	Det diskuteres med Mdir om det er mulighet for å lage en veileder om erosjonssikringstiltak sammen med NVE.
K7 - Utarbeide kart som viser risiko for erosjon i forsenkninger på jorden, som tillegg til dagens erosjonsrisikokart.	Landbruks- direktoratet	Utfylt	Ferdig	Nye erosjonsrisikokart (flateerosjon og drågerosjon) publisert januar 2021. Prosjekt vedrørende kvantifisering av drågerosjon har fått utsatt rapporteringsfrist til 01.10.2022.

Innsatsområde 3 – Miljøgifter og marin forøpling

Tiltaksnr./Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T16a - Utarbeide tiltaksplan for opprydding i forurenset sjøbunn i Moss Indre havn	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Moss kommune har søkt og mottatt midler til prosjektleder og til supplerende undersøkelser av forurenset sjøbunn i 2022. Utredninger pågår.
T16b - Utarbeide tiltaksplan for opprydding i forurenset sjøbunn i Kalstadkilen Kragerø	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Møte med Kragerø kommune i juni -22 for å få kommunen til å søke om midler til prosjektleder og supplerende undersøkelser i 2023.
T17 - Vurdere om det skal utarbeides egen oppfølgingsplan for Frierfjorden	Miljødirektoratet	Utfylt	Ferdig	Miljødirektoratet (Hav- og sediment og vannseksjonen) har i samråd med vannregionmyndigheten konkludert at dette best følges opp gjennom det etablerte vannforvaltningsarbeidet.
T18 - Fortsette å rydde marin forøpling i og rundt Oslofjorden, og kartlegge de viktigste kildene til marin forøpling og mikroplast	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Applikasjonene Rydde og Rent hav bidrar til kunnskap om kilder til marin forøpling og forvaltes av Marfo i hele landet, inkl. Oslofjorden. Miljødirektoratet har gjennomført tilsynsaksjon på kunstgressbaner, inkl. kommuner langs Oslofjorden. Oppfølging av ferdig rapport om kartlegging av utslipp av mikroplast og helse- og miljøfarlige stoffer i småbåthavner er i prosess. Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet har oversendt sine anbefalinger til KLD om innføring av skipsavfallsdirektiv 2019/883 i norsk regelverk. Formålet med regelverket er å verne havmiljøet ved å øke tilgangen til og bruk av mottaksordninger for avfall fra skip til havn. Dette er en løpende oppgave som vil fortsette fremover.
T19 - Intensivere arbeidet med å samle inn tapte fiskeredskaper	Fiskeridirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Tokt 2022 er under planlegging
T20 - Vurdere om miljøkrav i verdensarvfjordene skal gjøres gjeldene i norske farvann generelt. Dette utredes nå	Sjøfartsdirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Sjøfartsdirektoratet har sendt anbefaling til Klima- og miljødepartementet vinter 2020. Rapporten er under behandling i departementet.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

K8 - Utrede renseløsninger for vann fra veier og andre samferdsels-anlegg som påvirker miljøtilstanden i Oslofjorden	Statens vegvesen	Utfylt	Påbegynt	Det er gjennomført mange tiltak de senere år gjennom tiltaksprogram til regionale planer etter vannforskriften, og det er gjort undersøkelser om hva som kan være mulig å gjennomføre. Kunnskapsinnhenting og utredning kan derfor spisses til noen tema og geografiske områder. Dette er stort sett ivaretatt i de regionale planene. Arbeidet for det som er nært Oslofjorden kan fremskyndes avhengig av budsjetter.
K9a - Styrke overvåking og risiko for spredning av miljøgifter fra sjøbunnen i Indre Oslofjord	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Overvåkingsprogrammene MILKYS og Urban fjord har løpende overvåking i Oslofjorden. Miljøovervåkingen er ikke styrket med økte midler. Overvåkingsprogrammet Urban fjord er endret noe i denne programperioden, med økt fokus på tilførsler av nye miljøgifter.
K9b - Styrke overvåking og risiko for spredning av miljøgifter fra sjøbunnen i Indre Oslofjord (Bærumsbassenget/ Holtekilen og Lysakerfjorden/ Bestumkilen)	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Vi er i dialog med Bærum kommune om supplerende undersøkelser. Kommunen vil søke Miljødirektoratet i 2022 om midler til gjennomføring høsten 2022 eller vår 2023.
K9c - Styrke overvåking og risiko for spredning av miljøgifter fra sjøbunnen i Iddefjorden	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Vi er i dialog med Halden kommune om supplerende undersøkelser. Kommunen vil trolig søke Miljødirektoratet om midler til gjennomføring i 2023.
K10 - Identifisere de viktigste kildene til marin forurensning og utslipp av mikroplast i Oslofjorden og utrede aktuelle tiltak	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Marfo har i 2022 delt ut tilskudd på totalt kr. 6 600 000 til fem prosjekter i Oslofjorden. Overvåkingsprogrammet for mikroplast er inne i andre prosjektår og omfatter overvåking av bunnsediment, sedimentlevende dyr, blåskjell og sjøvann i Oslofjorden. Rapport om kartlegging av utslipp ved småbåthavner er ferdigstilt og Miljødirektoratets videre oppfølging er i prosess. Marfo har oppgradert og forbedret applikasjonene Rydde og Rent hav. Dette er en løpende oppgave som vil fortsette i kommende år.

Innsatsområde 4 – Sårbare arter og naturtyper

Tiltaksnr. / Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T21 - Vurdere regulering av trållaktivitet på bakgrunn av ny kunnskap er frembrakt gjennom Krafttak for Kysttorsk og Frisk Oslofjord	Nærings- og fiskeridepartementet	Utfylt	Påbegynt	Tiltaket er påbegynt gjennom NFD sin bestilling til Fdir. En vurdering fra Fdir sin side blir sendt NFD innen utgangen av året. Videre prosess er opp til NFD.
T22 - Etablere minst ett fredningsområde for hummer i hver kommune.	Fiskeridirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Forslag 2022 er på høring, flere vil bli vedtatt med virkning fra 1.oktober 2022
T23 – Effektivisere og koordinere arbeidet med oppsyn og kontroll i Oslofjorden	Tiltakskortet er utfylt av SNO/Mdir	Utfylt	Påbegynt	Ifølge info på tiltakskortet lagt inn av SNO er arbeidet kommet langt og avtaler er inngått.
T24 – Fraråde etablering av kunstige sandstrender, og unngå inngrep og tiltak på bløtbunnsområder inkl. ålegrasenger	Kommunene			Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.4.1 for ytterligere info.
T25 – Sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging	Kommunene			Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.4.1 for ytterligere info.
T26a - Styrke arbeidet med fjerning av fremmede arter som for eksempel stillehavsøsters og mink i henhold til gjeldende handlingsplaner.	Statsforvalteren OV	Utfylt	Påbegynt	SNO følger opp uttak av mink som forutsatt. Når det gjelder stillehavsøsters planlegges det tiltak i verneområder eller på prioriterte bløtbunnsområder i 2022. Blant annet vil arten bli bekjempet i Ursvikbukta/Helleviktangen på Nesodden.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T26b - Styrke arbeidet med fjerning av fremmede arter som for eksempel stillehavsøsters og mink i henhold til gjeldende handlingsplaner.	Statsforvalteren VT	Utfyllt	Påbegynt	Nasjonal handlingsplan for stillehavsøsters med årlige bevilgninger følges opp. Fylkeskommunen organiserer arbeidet. Kommuner, havner og båteiere informeres om risiko for spredning av marine fremmede arter. Bekjempelse av rynkerose og mink i Færder og Jomfruland nasjonalpark.
T27 - Øke informasjon til fiskere og allmennheten om amerikansk hummer og styrke oppfordring om å sende mistenkelige funn til DNA-analyse for sikker identifisering.	Fiskeridirektoratet	Utfyllt	Påbegynt	Kommunikasjonsstab i Fiskeridirektoratet vurderer informasjonen som er tilgjengelig nå med sikte på forbedringer.
T28 - Gjennomgå ferdselsregulering i eksisterende sjøfuglreservater og eventuelt gjøre endringer.	Klima- og miljødepartementet	Utfyllt	Påbegynt	Oppdrag gitt Miljødirektoratet, se oppdrag 90 i tildelingsbrevet for 2022
T29 - Redusere overføringen av fremmede arter gjennom å gi Sjøfartsdirektoratet i oppdrag å utrede hvordan IMOs frivillige retningslinjer for kontroll og håndtering av skips-begroing kan implementeres i 2022.	Klima- og miljødepartementet	Utfyllt		

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T30 - Utarbeide tiltakskart for sårbare områder i hele Oslofjorden, og for elver som kan føre med seg forurensning ut i fjorden, som verktøy for de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning.	Kystverket (IUA-de utvalgene mot akutt forurensning)	Utfylt	Påbegynt	Kystverkets rolle i dette arbeidet omfatter følgende: Vi har utgitt en veiledning for prosessen med utarbeiding av tiltaks-kort sammen med Norsk Oljevernforening For Operatørselskap – denne er generell for hele landet, og det er kommunene, gjennom interkommunale utvalg for akutt forurensning (IUA), som er ansvarlig for utarbeidelsen av tiltakskortene. Vi støtter IUA-ene økonomisk i deres arbeid med tiltakskort i sine regioner, vi publiserer tiltakskortene i vårt kartsystem (Kystinfo beredskap). Status er at vi ikke har mottatt informasjon om nye tiltakskort de siste par årene (i noen IUA-er). Vi har heller ingen søknader om økonomisk støtte til behandling. IUA Østfold og IUA Vestfold har nevnt muntlig at de ser et behov for å revidere sine tiltakskort, men det foreligger ingen konkrete planer.
K11 - Kartlegge, registrere og overvåke fiskeriressursene, marine naturtyper, arter, kulturminner og kulturmiljø	Havforskningsinstituttet	Utfylt	Påbegynt	Det er behov for å utrede utfyllende styrkning av pågående aktiviteter for å få en helhetlig forståelse og kunne måle effekter av tiltak som skal gjennomføres. Det er også behov for å styrke kunnskaps-grunnlaget med utfyllende kartlegging av marine naturenheter i Oslofjorden. Kunnskapsstatus for kulturminner og kulturmiljø er foreløpig ikke utredet.
K12 - Vurdere behovet for ny kartlegging, og vurdere behovet for å utvikle klassifiseringssystem og kvalitetsmål for utvalgte miljøelementer.	Havforskningsinstituttet	Utfylt	Påbegynt	Mulige nye kvalitetselementer inkludert miljømål kan for eksempel være zooplankton (kystvann) og fisk (kystvann) i strandsonen. Det er behov for å gjennomføre dose-respons vurderinger knyttet til eventuelt nye elementer før tiltaket kan ferdigstilles.
K13 - Vurdere ny kartlegging av fremmede marine arter i Oslofjorden	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Utvalgte arter kartlagt i 2021. Metodeutvikling for kartlegging i havner blir testet i 2022.

Innsatsområde 5 - Restaurering

Tiltaksnr. / Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T31 - Utarbeide et forslag til strategisk plan for restaurering av vassdrag for perioden 2021 - 2030, som også omfatter Oslofjorden.	Miljø-direktoratet	Utfylt	Påbegynt	Strategi foreligger. Arbeid med en oppfølgende handlingsplan i Restaureringsprosjektet under direktoratsgruppa for vannforvaltning, er et arbeid som vil pågå fra august 2022 og inn i 2023.
T32 - Prioritere restaurering av naturverdier i vann ved fordeling av tilskuddsmidler for vannmiljøtiltak.	Miljø-direktoratet	Utfylt	Ferdig	Dette er ferdig for 2022, men tiltaket er et løpende arbeid hvert år i forbindelse med tildelinger over statsbudsjettet på kap. 1420 post 70.3
T33 - Gjennomføre problemkartlegging i alle nåværende og tidligere gytebekker for sjøørret, og vurdere koordinerte tiltak basert på kartleggingen.	Miljø-direktoratet	Utfylt	Påbegynt	Avtaler med NJFF, som har slik aktivitet i prosjekt Sjøørretriket, om utvidelse og styrking.
T34 - Utvikle veileder og plan for restaureringstiltak av utvalgt marin natur med mål om mer restaurering i kommunene.	Miljø-direktoratet	Utfylt	Påbegynt	Tiltaket er påbegynt med bakgrunn i vurderinger gjort i restaureringsoppdrag til KLD i 2021. Arbeidet er i en begynnerfase.
T35 - Gi råd til kommunene om hvordan plan- og bygningsloven kan brukes mer aktivt som verktøy for å sikre naturområder i planer og tiltak for reetablering av biologisk mangfold i sjøområder	Kommunal- og distrikts-departementet --> Miljødirektoratet	Utfylt	Ikke påbegynt	KMD foreslår at Miljødirektoratet gjennomfører dette oppdraget, da det henger sammen med generelt arbeid med naturrestaurering. Oppdatere og utvikle ny veiledning om bruk av plan. Del to om å se på eksempler fra Oslo bør følges opp av KLD/MDIR. KDD ved planavdelingen kan være med og bidra i vurdering av planer etter plan- og bygningsloven som verktøy samt også oppdatere sin veileder om bruk av plan, også for restaurering.
T36 - Vurdere åpning av veifyllinger som hindrer vannutskifting i utløpsområdet til Glomma	Samferdsels-departementet	Utfylt	Påbegynt	Statens vegvesen (SVV) har opplyst at i forbindelse med rullering av de regionale vannforvaltningsplanene, er denne type påvirkning vurdert. SVV har ikke påvist noen veganlegg på riksveg som medfører betydelig strømningshinder i sjø. Veien til Hvaler er nå fylkesvei. Det kan hende andre fylkesveier kan ha veifyllinger som hindrer vannutskifting. Dette er så vidt vi vet ikke undersøkt.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

K14 - Kartlegge aktuelle områder/strekninger med utfylling og andre inngrep i sjøen med potensiell varig negativ påvirkning på marint miljø.	Samferdsels-departementet	Utfylt	Påbegynt	Statens vegvesen (SVV) har opplyst at i forbindelse med rullering av de regionale vannforvaltningsplanene, er denne type påvirkning vurdert. SVV har ikke påvist noen veganlegg på riksveg som medfører betydelig strømningshinder i sjø. men det gjenstår "andre inngrep" som andre enn SD og SVV har ansvar for, derfor satt påbegynt.
K15 - Utrede problemstillinger knyttet til vannutskiftning til Indre Oslofjord gjennom Drøbaksundet.	Nærings- og fiskeri-departementet	Utfylt	Påbegynt	Kystverket har i forbindelse med farledsprosjektet i området bestilt modellering av vannutskiftningen over sjetéen i Drøbaksundet v/Oscarsborg. Dette bl.a. for å vurdere hvordan et slikt tiltak kan få konsekvenser for generering av indre bølger i fjordsystemet. Videre er det avholdt møter med Riksantikvaren og Forsvarsbygg for å vurdere muligheten for en dispensasjon eller avfredning for utdyping av sjetéen. Det er Forsvarsbygg som er eier av sjetéen, og som må søke Riksantikvaren om tillatelse til gjennomføring av tiltaket. Kystverket vil legge til at nevnte modellering gjennomføres som en del av arbeidet med kunnskaps-grunnlaget i prosjektet, og at dette relateres til behovet for alternativ farled. Modellering ut ifra andre hensyn faller utenfor Kystverkets ansvarsområde.

Innsatsområde 6.1 – Bedre allmennhetens tilgang til strandsonen

Tiltaksnr. /Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T37 - juridisk bistand til kommunen om strandsonesaker	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	Tilskuddsordningen er etablert. Forskrift vil bli etablert i løpet av 2022. Dette vil være en løpende oppgave.
T38 - Videreføre ordning med statlig sikring av friluftsområder i strandsonen	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Løpende oppfølging. Nevnte prioritering er ivaretatt.
T39 - Videreføre arbeid med bruk av tilskuddsordningene RMP og SMIL når det gjelder å gjøre kulturlandskap langs Oslofjorden mer tilgjengelig for friluftsliv langs sjøen	Landbruksdirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Oslo og Viken har ikke tiltaket "Vedlikehold av turstier i jordbrukslandskapet" i sitt regionale miljøprogram i denne perioden, men dette kan være aktuelt ved rullering til 2023. Vestfold og Telemark gav i 2021 RMP-tilskudd til 30,7 km turstier i kommunene langs kysten. SMIL: Det kan søkes om SMIL-midler til etablering og istandsetting av turstier, dette ble gjort både i Oslo og Viken og Vestfold og Telemark i 2021.
T40 – Følge nasjonale forventninger om helhetlig planlegging av land- og sjøareal, blant annet for å sikre friluftsliv langs sjøen	Kommunene			Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.6.1.1 for ytterligere info.
T41 - Etablere et kystsonenettverk der kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere bidrar til bedre kompetanse om forvaltning av arealer i strandsonen og i sjøområdene	Kommunal- og distriktsdepartementet --> Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	KLD er ansvarlig og ikke KMD. Oppdrag er gitt til Miljødirektoratet, og nettverket vil bli etablert innen høsten 2022. Viken fylkeskommune er positive til å påta seg rollen med å etablere et slik kystsonenettverk.
T42 - Veilede kommunene i bruk av 3D-verktøy med fokus på strandsonen	Kommunal- og distriktsdepartementet	Utfylt	Påbegynt	KDD driver ikke med aktiv veiledning, men en veileder for bruk av 3D-verktøy for planer og byggegrense langs sjøen er utarbeidet. og en revidert veileder blir ferdig sommeren 2022.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

K16 - Kartlegge dispensasjonspraksis i 100-metersbeltet langs sjøen i Oslofjordens kommuner	Kommunal- og distriktsdepartementet	Utfylt	Påbegynt	KLD: Det ble i juni 2022 avklart at oppfølging av tiltaket inngår i et større forskningsprosjekt i regi av Telemarksforskning om Oslofjorden, der en rekke instanser er involvert. Forskningsprosjektet starter opp høsten 2022. Ytterligere oppfølging vil bli vurdert nærmere
---	-------------------------------------	--------	----------	---

Innsatsområde 6.2 – Opprettholde og styrke områder som er viktige for friluftsliv

Tiltaksnr. / Kunnskapsinnhenting	Hoved-ansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T43 - Stimulere kommuner og friluftsråd til å styrke arbeidet med å etablere sammenhengene kyststier og forbindelser til, fra og mellom friluftslivsområder	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	Løpende oppfølging. Gjøres gjennom sikring av friluftslivsområder, spillemidler og veiledning. Samt Miljødirektoratets ferdselsåreprosjekt. Fylkeskommunene og OF. er også veldig aktive på dette området.
T44 - Stimulere kommunene til å prioritere tilrettelegging, drift og vedlikehold av friluftsområdene	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	Løpende oppfølging. Gjøres gjennom sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder, spillemidler og veiledning. Gjøres videre gjennom Skjærgårdstjenesten.
T45 - Vurdere behov for en forskrift om sentralt fastsatt fartsgrense for fritidsfartøy	Nærings- og fiskeri-departementet	Utfylt	Ferdig	I forbindelse med arbeidet med forskrift om fartsgrenser på sjøen, sendte Samferdselsdepartementet på høring forslag om en generell fartsgrense for fritidsfartøy på 5 knop innenfor 100 meter fra land, øyer, holmer og skjær og fra varige konstruksjoner og anlegg. Fartsgrensen skulle gjelde i hele landet. På bakgrunn av innkomne høringsuttalelser ble imidlertid denne bestemmelsen ikke vedtatt. Regulering av fart for fritidsfartøy skjer derfor etter havne- og farvannsloven §§ 7 og 8 som fordeler myndigheten mellom Kystverket og kommunene. Kommunene kan regulere fart for fritidsfartøy i sitt eget sjøområde, mens Kystverket kan regulere fart for fritidsfartøy i hoved- og bi-leder.
T46 - Vurdere om det er behov for å fastsette fartsgrenser for næringsfartøy	Nærings- og fiskeri-departementet	Utfylt	Ferdig	SD (nå NFD) fastsatte 19. april 2021 forskrift om fartsgrenser på sjøen. Forskriften gjelder for alle typer fartøy, og har bl.a. regler om aktsomhet og fartsgrense ved badeplasser. I tillegg fastsatte Kystverket forskrift om statlige fartsgrenser på sjøen som trådte i kraft 1. januar 2022. Denne forskriften har regler om fart som gjelder for både fritidsfartøy og næringsfartøy i 42 kommuner.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T47 - Videreføre innsatsen for å redusere mengden marin forøpling i og ved Oslofjorden gjennom tilskuddsordningen for opprydding	Miljø-direktoratet	Utfylt	Påbegynt	MARFO har i 2022 delt ut tilskudd til prosjekter i Oslofjorden: Nordic Ocean Watch - (ettårig). Formidlingsverksted og sommertur med arrangementer i Oslo og omegn med mål om å vekke miljøengasjementet hos unge. Plast fra strandryddinger smeltes om til nye produkter. Oslofjorden friluftsråd (toårig). Opprydding av marin forøpling i Oslofjorden. Prosjektet inneholder 5 deltak. Oslofjorden dykkersenter (toårig). Opprydding av marin forøpling under vann i deler av Oslofjorden. NJFF Telemark Opprydding av marin forøpling i Telemarksskjærgården. Miljøstiftelsen elv og hav (toårig) Opprydding av marin forøpling i Ytre-Glomma, Ytre Hvaler nasjonalpark, Ytre Oslofjord og Øra naturreservat. Dette er en løpende oppgave, og vil fortsette i årene fremover.
T48 - Videreføre og støtte kommunenes kulturmiljøarbeid gjennom oppfølging av kommunale kulturminneplaner med særlig fokus på tiltak knyttet til sjørelaterte kulturminner og kulturmiljø	Riksantikvaren			
T49a - Prioritere tilrettelegging av lokaliteter for dykking og kulturstier under vann	Fylkes-kommunen, Viken			
T49b - Prioritere tilrettelegging av lokaliteter for dykking og kulturstier under vann	Fylkes-kommune, VT	Utfylt	Påbegynt	
T49c - Prioritere tilrettelegging av lokaliteter for dykking og kulturstier under vann	Fylkes-kommunen, Innlandet			
T49d - Prioritere tilrettelegging av lokaliteter for dykking og kulturstier under vann	Fylkes-kommunen, Oslo	Utfylt	Ikke påbegynt	Mulige tiltak vurderes høsten 2022
T50 - Følge opp Nasjonal handlingsplan mot fritidsbåtulykker 2019-2023	Sjøfarts-direktoratet			
T51 - Videreføre tilretteleggingstiltak for friluftsliv som inkluderer kulturminner og kulturmiljø	Riksantikvaren	Utfylt	Påbegynt	2021: Mdir bidrar med midler til sikring og tilrettelegging av tidl. forsvarseiendom Mågerø (420 daa) i Færder. Også pådriver for sikring av forsvarseiendommen Håøya (over 400 daa) i Færder.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T52a - Bidra til styrket bruk av ny teknologi i informasjonsarbeidet som alternativ til omfattende fysisk tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø	Fylkes-kommunen, Viken	Utfylt		
T52b - Bidra til styrket bruk av ny teknologi i informasjonsarbeidet som alternativ til omfattende fysisk tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø	Fylkes-kommunen, VT	Utfylt	Ikke påbegynt	
T52c - Bidra til styrket bruk av ny teknologi i informasjonsarbeidet som alternativ til omfattende fysisk tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø	Fylkes-kommunen, Innlandet			
T52d - Bidra til styrket bruk av ny teknologi i informasjonsarbeidet som alternativ til omfattende fysisk tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø	Fylkes-kommunen, Oslo	Utfylt	Ikke påbegynt	Mulige tiltak vurderes høsten 2022.
T53 - Bedre informasjon om hvilke områder som har kostholdsråd i forhold til miljøgifter i Oslofjorden	Mattilsynet	Utfylt	Påbegynt	For tiden jobbes det med nye nettløsninger og arbeid med hvordan vi når de ulike befolkningsgruppene på en best mulig måte, er med i vårt planarbeid. Fremover ser vi for oss at advarsler vil være av en mer generell art.
K17 - Utrede sammenhengen mellom hastighet og bølgepåvirkning fra utenlandsferger og andre store skip i Oslofjorden	Nærings- og fiskeri-departementet	Utfylt	Ikke påbegynt	

Innsatsområde 6.3 – Bidra til at friluftsområder blir bruk av alle befolkningsgrupper

Tiltaksnr./ Kunnskapsinnhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T54 - Stimulere kommune til å utvikle gode løsninger for gange, sykling og kollektivtransport til friluftslivsområder	Samferdselsdepartementet	Utfylt		
T55 - Prioritere tettstednære friluftsområder i strandsonen ved fordeling av midler til tilrettelegging av statlig sikrede friluftsområder	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Løpende oppfølging, Prioriteringen er ivaretatt.
T56 - Informere befolkningen om allemannsretten	Miljødirektoratet	Utfylt	Påbegynt	Kontinuerlig veiledning og informasjon om allemannsretten.
K18 – Kartlegge friluftsb Bruken av områder på og ved Oslofjorden, herunder hva som hemmer og fremmer bruken av områdene blant ulike grupper i befolkningen, og konflikter mellom ulike brukergrupper på og ved fjorden	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Påbegynt	Under oppfølging av Miljødirektoratet.

Innsatsområde 7 – Tverrgående tiltak

Tiltaksnr./ Kunnskaps-innhenting	Hovedansvarlig	Status tiltakskort	Status rapportering	Kort beskrivelse av tiltaksgjennomføring
T57a - Interregional plan	Fylkeskommunen, Viken	Utfylt	Påbegynt	Fylkeskommunene har hatt oppstartsmøte og er enige om å samarbeide om et notat for å vurdere spørsmålet om en interregional plan for Oslofjorden. Arbeidet skal pågå høsten 2022.
T57b - Interregional plan	Fylkeskommunen, VT	Utfylt	Påbegynt	Fylkeskommunene har hatt oppstartsmøte og er enige om å samarbeide om et notat for å vurdere spørsmålet om en interregional plan for Oslofjorden. Arbeidet skal pågå høsten 2022.
T57c - Interregional plan	Fylkeskommunen Innlandet			Tiltaket omfatter ikke Innlandet.
T57d - Interregional plan	Fylkeskommunen, Oslo	Utfylt	Påbegynt	Fylkeskommunene har hatt oppstartsmøte og er enige om å samarbeide om et notat for å vurdere spørsmålet om en interregional plan for Oslofjorden. Arbeidet skal pågå høsten 2022.
T58a - Regional plan og behov for juridisk bindende plan-bestemmelser	Fylkeskommunen, Viken	Utfylt	Ikke påbegynt	Avventer resultatet av tiltak 57.
T58b - Regional plan og behov for juridisk bindende plan-bestemmelser	Fylkeskommunen, VT	Utfylt	Ikke påbegynt	Avventer resultatet av tiltak 57.
T58c - Regional plan og behov for juridisk bindende plan-bestemmelser	Fylkeskommunen, Innlandet			Tiltaket omfatter ikke Innlandet.
T58d - Regional plan og behov for juridisk bindende plan-bestemmelser	Fylkeskommunen, Oslo	Utfylt	Ikke påbegynt	Avventer resultatet av tiltak 57.

Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden

T59 – Sikre en streng praktisering av plan- og bygningsloven § 1-8 med byggeforbud i strandsonen i tråd med de statlige planretningslinjene.	Kommunene			Rapporteringene fra kommunene varierer i omfang og innhold. Se statistikk i kap. 3.7.1 for ytterligere info.
T60 - Tettere oppfølging av kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen	Kommunal- og distriktsdepartementet	Utfylt	Påbegynt	Det er bevilget midler til SFOV til dette arbeidet. Arbeidet vil gjelde begge sider av fjorden (SFOV og SFVT).
T61 - Ulovlighetsoppfølging etter plan- og bygningsloven	Kommunal- og distriktsdepartementet	Utfylt	Påbegynt	En generell veileder om ulovlighetsoppfølging etter plan- og bygningsloven skal publiseres om kort tid (august/september).
T62 - Opprette naturinformasjonssenter for Oslofjorden	Miljødirektoratet	Utfylt	Ferdig	Besøkssenter er under etablering i Horten, og vil åpne høsten 2022 med bistand fra Inspiria i Sarpsborg.
T63 - Etablere et Oslofjordråd	Klima- og miljødepartementet	Utfylt	Ferdig	Rådet ble konstituert sommeren 2021, to ekstraordinære rådsmøter gjennomført 2021/22. Neste rådsmøte er 5. september 2022 der rapportering av tiltak skal gjennomgås.
K19 - Utvikle verktøy for arealregnskap	Kommunal- og distriktsdepartementet	Utfylt	Påbegynt	Etablere system for arealregnskap

Tlf.: 73 58 05 00
post@miljodir.no
www.miljodirektoratet.no
Postboks 5672 Torgarden,
7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim:
Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo:
Grensesvingen 7, 0661 Oslo

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Vi jobber for et rent og rikt miljø. Hovedoppgavene våre er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.